

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Připravenost obyvatelstva na mimořádné události

Hana Drdlová

**Bakalářská práce
2013**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana Drdlová**
Osobní číslo: **E100286**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management ochrany podniku a společnosti**
Název tématu: **Přípravenost obyvatelstva na mimořádné události**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

V životě člověka mohou nastat neočekávané mimořádné události, které mohou přerůst i v krizové stavy. Dopad těchto událostí je ve značné míře závislý na připravenosti obyvatelstva na krizové situace. Obsahem práce je popis problematiky, analýza současného stavu včetně ekonomických aspektů, zjištění nedostatků a návrh řešení.

Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.
Stanovení cílů bakalářské práce a volba metod.
Základní pojmy krizového řízení.
Mimořádné události a krizové situace.
Analýza připravenosti obyvatel ve vybraných obcích.
Formulace závěrů, návrhy a doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 30 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- PACINDA, Š., PIVOVARNÍK, J. Kolektivní ochrana obyvatelstva. Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 118 s. ISBN 978-80-86640-67-9.
- PROCHÁZKOVÁ, D. Základní legislativa. Bezpečnost a krizové řízení. Praha : Police History, 2006, pp. 166-167. 255 s. ISBN 80-86477-35-5.
- SMEJKAL, V., RAIS, K. Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích. Praha 7 : Grada Publishing, 2007. 354 s. ISBN 978-80-247-3051-6.
- ŠILHÁNEK, B., DVOŘÁK, J. Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003, 176 s. ISBN 80-866-4012-4.
- TICHÝ, M. Ovládání rizika: Analýza a management. Praha: C. H. Beck, 2006. 396 s. ISBN 80-7179-415-5.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Ondřej Svoboda

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. září 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2013**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. října 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 4. 2013

Hana Drdlová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Ondřeji Svobodovi za jeho odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce.

Dále bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří byli tak ochotni a vyplnili mi dotazníky, které byly podkladem k vypracování části mé bakalářské práce.

ANOTACE

Práce se zabývá připraveností obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace. Snahou veřejné správy by mělo být zlepšování úrovně vědomostí obyvatel, tedy toho jak se v daných situacích zachovat a tím ochránit nejen majetek a zdraví, ale v některých případech i život. V práci je úroveň vědomostí obyvatel zjišťována na základě dotazníkového šetření. Průzkum byl proveden u obyvatel na území okresu Žďár nad Sázavou. V závěru práce jsou navržena doporučení ke zlepšení současné úrovně připravenosti obyvatelstva.

KLÍČOVÁ SLOVA

Mimořádná událost, krizový stav, připravenost obyvatel, ochrana obyvatelstva, integrovaný záchranný systém.

TITLE

Preparedness of populations for emergencies

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the readiness of the population in extraordinary events and crisis situations. The aim of public administration should be to improve the level of knowledge of the population, as in these situations to maintain and protect the property and not only health, but in some cases their lives. In this thesis, the level of knowledge of the population established on the basis of a questionnaire survey. The survey was conducted among the inhabitants of the territory in the district Žďár nad Sázavou. In conclusion, recommendations are designed to improve the current level of preparedness of the population.

KEYWORDS

Emergency event, state of crisis, preparedness of populations, protection of population, the integrated rescue system.

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 ZÁKLADNÍ POJMY	12
1.1 NEŽÁDOUCÍ UDÁLOSTI	12
1.1.1 <i>Hrozba a nežádoucí události.....</i>	<i>12</i>
1.2 MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST	12
1.3 KRIZOVÁ SITUACE.....	13
1.4 BEZPEČNOST.....	13
1.5 KRIZE.....	13
1.6 OCHRANA OBYVATELSTVA.....	14
1.7 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM	14
2 HISTORICKÝ VÝVOJ OCHRANY OBYVATELSTVA	15
2.1 OBDOBÍ OD 1935 DO 1938 (CIVILNÍ PROTILETECKÁ OCHRANA CPO)	15
2.1.1 <i>Prvky systému Civilní protiletectké ochrany.....</i>	<i>16</i>
2.2 OBDOBÍ OD 1938 DO 1945 (2. SVĚTOVÁ VÁLKA).....	16
2.3 OBDOBÍ OD 1949 DO 1989 (CIVILNÍ OBRANA)	17
2.4 OBDOBÍ OD ROKU 1990	17
3 POVINNOSTI OBCÍ A KRAJŮ PŘI MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTECH.....	18
3.1 ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ.....	18
3.1.1 <i>Příprava obce na mimořádné události</i>	<i>18</i>
3.1.2 <i>Podíl obce na provádění záchranných a likvidačních prací</i>	<i>18</i>
3.1.3 <i>Úkoly obce na úseku ochrany obyvatelstva.....</i>	<i>19</i>
3.2 ŘEŠENÍ KRIZOVÝCH SITUACÍ.....	19
3.2.1 <i>Povinnosti krajů a ostatních orgánů s územní působností.....</i>	<i>20</i>
3.2.2 <i>Povinnosti obcí.....</i>	<i>21</i>
4 MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI.....	23
4.1 PŘÍRODNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI	23
4.1.1 <i>Požáry</i>	<i>24</i>
4.1.2 <i>Povodeň.....</i>	<i>25</i>
4.1.3 <i>Větrná smršť</i>	<i>26</i>
4.1.4 <i>Epidemie, epyfilie, epizooftie</i>	<i>26</i>
4.2 ANTROPOGENNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI	26
5 VŠEOBECNÉ ZÁSADY PŘIPRAVENOSTI OBYVATELSTVA	27
5.1 VAROVÁNÍ, EVAKUACE, UKRYTÍ A DOPORUČENÉ ZÁSADY CHOVÁNÍ OHROŽENÝCH OSOB	27
5.1.1 <i>Varování.....</i>	<i>27</i>
5.1.2 <i>Evakuace</i>	<i>29</i>
5.1.3 <i>Ukrytí obyvatelstva.....</i>	<i>31</i>
5.1.4 <i>Individuální ochrana.....</i>	<i>33</i>
6 TEST NEZÁVISLOSTI.....	34
7 ANALÝZA PŘIPRAVENOSTI OBYVATELSTVA NA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI	35
7.1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE O KRAJI VYSOČINA	35
7.1.1 <i>Základní údaje o okrese Žďár nad Sázavou.....</i>	<i>36</i>
7.2 AKTUÁLNÍ STAV KRAJE VYSOČINA V OBLASTI PŘIPRAVENOSTI NA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI	37
7.2.1 <i>Varování obyvatel v Kraji Vysočina.....</i>	<i>38</i>
7.3 MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI, KTERÉ NASTALY V OKRESE ŽĎÁR NAD SÁZAVOU	38
7.3.1 <i>Blesková povodeň Štěpánov nad Svatkou.....</i>	<i>39</i>
7.3.2 <i>Narušení hráze vodního díla Mostiště</i>	<i>40</i>
7.4 PRŮZKUM PŘIPRAVENOSTI OBYVATELSTVA NA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI V OKRESE ŽĎÁR NAD SÁZAVOU	42
7.4.1 <i>Parametry průzkumu.....</i>	<i>42</i>
7.4.2 <i>Vyhodnocení jednotlivých otázek</i>	<i>43</i>
7.4.3 <i>Ověření výzkumných hypotéz</i>	<i>60</i>
NÁVRHY A DOPORUČENÍ.....	62
ZÁVĚR.....	64
POUŽITÁ LITERATURA	66
SEZNAM PŘÍLOH.....	70

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Rozdělení mimořádných událostí	23
Tabulka 2: Pozice Kraje Vysočina z hlediska rozlohy a počtu obyvatel	36
Tabulka 3: Statistika zásahové činnosti za rok 2011	38
Tabulka 5: Způsobené škody	40
Tabulka 6: Odpovědi dle věku respondentů	58
Tabulka 7: Správné odpovědi respondentů dle velikosti obcí	60
Tabulka 8: Správné odpovědi respondentů dle věku	61

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Varovný signál „všeobecná výstraha“	28
Obrázek 2: Akustická zkouška sirén	29
Obrázek 3: Požární poplach	29
Obrázek 4: Evakuační zavazadlo	30
Obrázek 5: Improvizovaná ochrana dýchacích cest, oči a povrchu hlavy	33
Obrázek 6: Improvizovaná ochrana povrchu těla	33
Obrázek 7: Poloha kraje Vysočina	35
Obrázek 8: Poloha okresu Žďár nad Sázavou	36
Obrázek 9: Dopravní nehody v okresech Kraje Vysočina	37
Obrázek 10: Poloha obce Štěpánov nad Svratkou	39
Obrázek 11: Graf – Respondenti dle věku	42
Obrázek 12: Graf – Respondenti dle vzdělání	43
Obrázek 13: Graf – Respondenti dle velikosti obce	43
Obrázek 14: Graf – Seznámení s tematikou (otázka č. 1)	44
Obrázek 15: Graf – Znalost zákona (otázka č. 2)	45
Obrázek 16: Graf – Vyhlášení stavu nebezpečí (otázka č. 3)	46
Obrázek 17: Graf – Krizové stavy (otázka č. 4)	47
Obrázek 18: Graf – Předpoklad vzniku mimořádné události (otázka č. 5)	48
Obrázek 19: Graf – Zájem o nové informace (otázka č. 6)	49
Obrázek 20: Graf – Zdroj informací (otázka č. 7)	50
Obrázek 21: Graf – Znalost varovných signálů (otázka č. 8)	50
Obrázek 22: Graf – Znalost varovného signálu „všeobecná výstraha“ (otázka č. 9)	51
Obrázek 23: Graf – Chování při varovném signálu „všeobecná výstraha“ (otázka č. 10)	52
Obrázek 24: Graf – Znalost signálu požární poplach (otázka č. 11)	53
Obrázek 25: Graf – Vyhlášení evakuace (otázka č. 12)	54
Obrázek 26: Graf – Správné odpovědi: Obsah evakuačního zavazadla (otázka č. 13)	55
Obrázek 27: Graf – Špatné odpovědi: Obsah evakuačního zavazadla (otázka č. 13)	56
Obrázek 28: Graf – Prostředky improvizované ochrany (otázka č. 14)	57
Obrázek 29: Graf – Poskytnutí ochranných pomůcek „dýchací masky“ (otázka č. 15)	58
Obrázek 30: Graf – Stálý ochranný kryt (otázka č. 16)	59
Obrázek 31: Graf – Stálý ochranný kryt: umístění dle občanů (otázka č. 17)	59

SEZNAM ZKRATEK

MU	Mimořádná událost
IZS	Integrovaný záchranný systém
CPO	Civilní protiletectká obrana
CO	Civilní obrana
HZS	Hasičský záchranný sbor
FO	Fyzická osoba
PO	Právnícká osoba
ORP	Obec s rozšířenou působností
STNÚ	Stálé tlakově neodolné úkryty
STNÚ-Z	Stálé tlakově neodolné úkryty zesílené
STOÚ	Stálé tlakově odolné úkryty

ÚVOD

Připravenost obyvatelstva na mimořádné události je často podceňovaným tématem. Obyvatelé České Republiky, jednotlivých krajů, okresů, měst a obcí by měli mít alespoň základní znalosti, vědomosti a praktické dovednosti, které jim v případě ohrožení mohou zachránit zdraví, majetek i život.

V dnešní době, kdy jsou obyvatelé stále více závislí na moderních technologiích, si přestávají uvědomovat, že tato závislost je pro ně skrytým nebezpečím. Lidé se spoléhají na bezpečnostní složky a příliš nevěnují pozornost svému povědomí o mimořádných událostech. Právě dobrá připravenost obyvatel může být v případě mimořádných událostí nebo krizových situací velmi důležitá. Jestliže jsou obyvatelé dobře připraveni, vědí, co mají v daných situacích dělat, nedochází ke zbytečnému šíření paniky. V takovém případě existuje předpoklad, že dokážou rychle reagovat na danou situaci a tak zabezpečit sebe, své blízké a také svůj majetek a sníží tím možné riziko zranění, smrti tak i finanční ztráty. Lze se domnívat, že význam připravenosti obyvatelstva při zvládnání mimořádných událostí se bude v budoucnosti zvyšovat, proto by měla být více věnována pozornost její podpoře ze strany veřejné správy.

V úvodní kapitole této práce jsou vysvětleny základní pojmy, které se týkají tématu připravenosti obyvatelstva na mimořádné události. V druhé kapitole je stručně shrnuta historie ochrany obyvatelstva. Třetí kapitola popisuje povinnosti obcí a kraje v případě vzniku mimořádné události. Ve čtvrté kapitole jsou rozděleny mimořádné události a popsány ty, u kterých je největší předpoklad vzniku v okrese Žďár nad Sázavou. Následující pátá kapitola se zaměřuje na varování, evakuaci, ukrytí obyvatelstva, individuální ochranu a na zásady chování obyvatelstva v těchto situacích.

V poslední kapitole práce je provedena analýza připravenosti obyvatelstva v okrese Žďár nad Sázavou. Pro účely analýzy jsou popsány základní údaje o Kraji Vysočina a okresu Žďár nad Sázavou a také aktuální stav kraje v oblasti ochrany obyvatel. V práci jsou navíc popsány významné mimořádné události, při kterých byl v posledních 10 letech v okrese Žďár nad Sázavou vyhlášen stav nebezpečí.

Cílem práce je zjistit jaká je současná úroveň připravenosti obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace v okrese Žďár nad Sázavou. Zhodnocení úrovně připravenosti, znalostí a povědomí obyvatelstva v této problematice je provedeno na základě anonymního dotazníkového průzkumu.

V práci jsou ověřeny 2 hypotézy:

1. hypotéza: Obyvatelé různě velkých obcí mají srovnatelné znalosti o ochraně obyvatelstva.
2. hypotéza: Věk obyvatel neovlivňuje úroveň znalostí o ochraně obyvatelstva.

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Pro účely této práce je nezbytné definovat několik pojmů. V této kapitole jsou uvedeny pojmy, které se týkají tématu, jenž se zabývá připraveností obyvatelstva na mimořádné události.

1.1 Nežádoucí události

Život a veškeré naše činnosti se mnohdy nevyvíjejí tak, jak bychom si přáli. Mohou vzniknout **nežádoucí jevy, situace** či **události**, které dělíme na [2]:

- **mimořádné události (MU)** – v širším smyslu, mají jen negativní výsledek,
- **nežádoucí výsledky aktivit** – výsledky aktivit, které provádíme a jsou buď kladné či záporné.

1.1.1 Hrozba a nežádoucí události

Charakter nežádoucí události se odvíjí od hrozby nebo od nebezpečí [11].

Hrozba je definována jako [11] *„jakýkoliv fenomén, který má potenciální schopnost poškodit chráněné zájmy objektu. Míra hrozby je dána velikostí možné škody, pravděpodobností a časovou vzdáleností možného uplatnění této hrozby“*.

Definicí hrozby může být mnoho. Jedna z nich říká, že [11] *„hrozba je síla, událost, aktivita nebo osoba, která má nežádoucí vliv na bezpečnost nebo může způsobit škodu“*.

Hrozby členíme [11]:

- **úmyslné** (např. loupež, podvod),
- **neúmyslné** (např. přírodní mimořádná událost, neopatrnost).

1.2 Mimořádná událost

MU je vymezena zákonem č. 239 /2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých předpisů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon definuje MU jako [2] *„škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací složkami integrovaného záchranného systému“*.

Mimořádné události jsou podle příčiny členěny na [2]:

- přírodní,
- antropogenní (způsobené lidmi),
- smíšené (v současnosti tvoří většinu).

1.3 Krizová situace

Krizová situace je [2] „*mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu*“. Dle definice je to mimořádná událost, kterou nelze zvládnout komplexním působením složek IZS ani běžnou činností správních úřadů. Lze ji řešit vyhlášením některého z krizových stavů (viz Příloha A) [2].

1.4 Bezpečnost

Bezpečnost je definována jako [11] „*stav, kdy jsou na efektivní míru omezeny hrozby pro objekt a jeho zájmy a tento objekt je k omezení stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při něm spolupracovat*“.

Bezpečnost se týká všech občanů a patří mezi důležitá témata, která jsou v centru společenského zájmu a týkají se například [11]:

- zdraví a života osob,
- bezpečnosti majetku,
- politické bezpečnosti,
- vnitřní a vnější bezpečnosti státu aj.

1.5 Krize

Krize je [11] „*nežádoucí stav systému, kdy v širším smyslu stav systému překročí stanovené hranice v nežádoucím směru*“. Krize je definovaná zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů [11].

Fáze krize

Průběh krize lze členit na pět na sebe navazujících etap, které v případě dobrého řízení mohou chránit životy, zdraví, majetek. Jednotlivé etapy krize jsou [30]:

- 1. Předkrizové situace** - jedná se o určení hrozby a pravděpodobnost vzniku.
- 2. Varovné období** - objevují se varovné signály a zprávy; dochází k aktivaci sil a prostředků pro řízení mimořádných událostí, nácviků akcí, informování zaměstnanců a veřejnosti.
- 3. Série tísňových událostí** - průběh tísňových událostí vede k vyhlášení příslušného stupně krizových opatření.
- 4. Přejídný stav** - obnova pořádku, zajištění záchranných prací, opatření humanitárního charakteru aj.
- 5. Pokrizová fáze** - obnova původního stavu, analýza příčin MU, rozbor krize aj.

1.6 Ochrana obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva je popisována jako plnění úkolů civilní ochrany, především varování, evakuace, ukrytí a také nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku [29].

1.7 Integrovaný záchranný systém

IZS je koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při likvidačních a záchranných pracích. Likvidačními pracemi se rozumí [29] „*činnost k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí*“. Záchrannými pracemi se rozumí [29] „*činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jeho příčin*“.

2 HISTORICKÝ VÝVOJ OCHRANY OBYVATELSTVA

V této kapitole je shrnuta historie ochrany obyvatelstva. V kapitole je popsán vývoj civilní protiletecké ochrany, civilní obrany a současný stav ochrany obyvatelstva.

2.1 Období od 1935 do 1938 (civilní protiletecká ochrana CPO)

Dne 11. dubna 1935 byl přijat zákon č. 82 o ochraně a obraně proti leteckým útokům. Tento zákon položil základ organizované ochrany obyvatelstva v našich zemích. Přijetí bylo ovlivněno řadou faktorů, jak vnitřních tak i zahraničně - politických. Jedním z nejvýznamnějších faktorů byl nástup nacismu v Německu. Z nacistické politiky se dalo vyvodit, že své politické cíle budou prosazovat všemi možnými prostředky [32].

V tehdejší době byla často diskutována tzv. **pasivní obrana**. Ta byla zaměřena na získání základních informací o vlastní ochraně před leteckými útoky v případě války. Činnosti směřující k vlastní ochraně byly rozděleny do tří situací [32]:

- **V mírové době** zahrnovala příprava obyvatelstva především [32]:
 - účast na přednáškách, kurzech a cvičeních protiletecké ochrany,
 - pořízení plynové masky a zvládnutí jejího používání,
 - utěsnění oken a dveří, příprava zatemnění, nouzového osvětlení,
 - pořízení civilní protiletecké ochrany a lékárničky,
 - příprava obalů na zásobu potravin a nádoby na pitnou vodu.
- **Po vyhlášení leteckého poplachu**
 - zavřít okenice a zatáhnout závěsy,
 - připravit si pitnou vodu na 1 den,
 - odejít do úkrytu s připraveným nouzovým zavazadlem,
 - nevycházet ven, nestát u oken.
- **Po ukončení leteckého poplachu**
 - dbát opatrnosti při pohybu v místech bombardování,
 - vždy nahlásit nevybuchlé munice,
 - vyhýbat se troskám, narušeným stavbám,
 - prohlédnout byt.

2.1.1 Prvky systému Civilní protiletectké ochrany

- **Výcvik a příprava obyvatelstva**

Výcvik a příprava obyvatelstva vycházela ze zákona č. 184 ze dne 1. července 1937 o branné výchově. Výcvik byl prováděn v tzv. **střediscích branné výchovy**. Výcvik zajišťovali cvičitelé branné výchovy za spolupráce s jinými subjekty, zejména Československého červeného kříže, hasičských, samaritánských¹ a jiných organizací a také spolků a osob [11].

- **Individuální ochrana**

Individuální ochrana se zabývala především protichemickou ochranou, čili zabezpečením plynových masek. Určité subjekty (např. provozovatelé výrobně- hospodářských podniků a zařízení) byly povinny opatřit plynové masky pro sebe a své podřízené. Vládní nařízení č. 83 ze dne 17. dubna 1935 specifikovalo výrobu, opravu a prodej plynových masek a také jejich zkoušení, dovoz a vývoz. Tyto činnosti byly důležité pro ochranu obyvatelstva, proto se staly koncesovanou živností. Stát měl tuto oblast plně pod kontrolou [32].

- **Kolektivní ochrana**

Kolektivní ochrana před leteckými útoky vycházela ze zákona. Jednalo se o zajištění vhodných úkrytů vlastníky nemovitostí pro zaměstnance objektů. Obce byly povinny se postarat na své vlastní náklady o dostatečný počet **tzv. veřejných úkrytů** [32].

„Úkrytem se tenkrát rozumělo např. místo v přírodě neboli přírodní úkryt (jeskyně, podzemní štoly, ...), které mělo nad sebou dostatečné množství zeminy a muselo být zabezpečeno proti zamoření s vybudovanými a vybavenými prostorami k ukrytí.“ [11]

2.2 Období od 1938 do 1945 (2. světová válka)

V roce 1938 reagoval zákon č. 75 z 8. dubna 1938, jímž se doplňují některá ustanovení zákona č. 82 z 11. dubna 1935, na možné ohrožení republiky Německem. **Roku 1940** přešlo řízení CPO na protektorátní policii. O rok později byly všechny složky protektorátní CPO podřízeny říšským složkám a poté byly začleněny do říšského systému Luftschutz². To platilo až do osvobození. **Po roce 1945 a 1946** docházelo k likvidaci protiletectké ochrany. Jednalo se o likvidaci ochranných staveb, zařízení aj. V tomto období neposkytovala československá protiletectká ochrana skoro žádné zabezpečení obyvatelstva [11].

¹ Tyto organizace zřizovali stanice první pomoci a ošetrovny, také je materiálně zajišťovali. Dále vyhledávali zasažené osoby a prováděli jejich transport do další zdravotnické etapy.

² Protiletectká ochrana obyvatelstva za protektorátu Čechy a Morava

2.3 Období od 1949 do 1989 (civilní obrana)

Vývoj po roce 1948 ovlivnil formulaci obsahu civilní ochrany, jak personální či mediálně-technické zabezpečení, tak i její principy. Civilní ochrana se budovala na základě národních výborů (státní správy) a na bázi národního hospodářství (výrobní sféry). Dne 13. Července 1951 bylo přijato Vládní usnesení o civilní obraně, přílohou bylo Nařízení o základních úkolech a povinnostech v **civilní obraně** [11].

Nově vzniklá CO spadala pod ministerstvo vnitra. Její organizační struktura byla tvořena [11]:

- **vojenskou částí** - územními štáby CO, vojenskými útvary CO a zařízením CO,
- **nevojenskou částí** - služby CO, organizace a jednotky CO.

V letech 1955 – 1977 se organizovala tzv. **masová příprava obyvatelstva k civilní obraně**. Jejím úkolem bylo, aby obyvatelstvo získalo nutné znalosti z oblasti protichemické ochrany, první pomoci aj. [32].

Roku 1958 bylo přijato **Usnesení vlády Republiky československé z 15. ledna 1958 č. 49 o civilní obraně Republiky československé**, které nahradilo vládní usnesení z roku 1951. **Dne 1. ledna roku 1976** byla civilní obrana vyjmuta z působnosti ministerstva vnitra a převedena do působnosti ministerstva obrany. O úloze civilní obrany v době míru při prevenci a likvidaci přírodních a antropogenních katastrof se uvažovalo **od poloviny 80. let**. Chyběli však legislativní dokumenty, podle kterých by se dalo řídit [11].

2.4 Období od roku 1990

V roce 1990 byla zahájena transformace civilní obrany a to s cílem vytvořit nový a moderní systém ochrany obyvatelstva. **Dne 17. Března 1993 byla přijata Usnesení č. 126**, které obsahovalo **Opatření civilní ochrany České republiky**. Vyhlášením Zákona České národní rady ze dne 21. prosince 1992 byl zaveden pojem **civilní ochrana**, který nahradil pojem civilní obrana. Zásadní bylo rozhodnutí vlády z **roku 1997** o budování systému ochrany obyvatelstva, což bylo dovršeno vydáním **tzv. krizových zákonů**. **Dne 1. ledna 2001** byla převedena působnost civilní ochrany z působnosti ministerstva obrany na působnost ministerstva vnitra [11].

V dalším období se usiluje o zkvalitnění ochrany obyvatelstva. **V roce 2002** byla přijata **Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 a s výhledem do roku 2015**. **Dále v roce 2003 byla schválena Bezpečnostní strategie České republiky**. V současné době se nepředpokládá ozbrojený konflikt a v České republice je dosaženo odpovídajícího stavu ochrany obyvatelstva [11].

3 POVINNOSTI OBCÍ A KRAJŮ PŘI MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTECH

V této kapitole jsou popsány práva a povinnosti obcí v případě vzniku mimořádných událostí a dále povinnosti a práva obcí a krajů při vzniku krizových situací, tedy v případě kdy je vyhlášen krizový stav.

3.1 Řešení mimořádných událostí

Tato kapitola se zabývá řešením mimořádných událostí z pohledu obecního úřadu. Je popsána příprava obce na mimořádné události, podíl obce na provádění záchranných a likvidačních prací a posledním tématem jsou úkoly obce na úseku ochrany obyvatelstva.

Obecní úřad v rámci přenesené působnosti [29]:

- organizuje přípravu na mimořádné události,
- účastní se na provádění záchranných a likvidačních prací,
- zajišťuje ochranu obyvatelstva (jedná se o varování, evakuaci, ukrytí osob),
- dále zajišťuje nouzové přežití obyvatel obce.

3.1.1 Příprava obce na mimořádné události

Obecní úřad provádí tyto činnosti [29]:

- poskytuje podklady a informace HZS kraje, které jsou potřebné ke zpracování krizového plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu (charakteristika území obce, písemné dohody obce s PO a FO o způsobu osobní či věcné pomoci aj.),
- seznamuje PO a FO v obci se vznikem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi a celkově s ochranou obyvatelstva (školení, besedy, semináře, tiskoviny aj.),
- připravuje obyvatele obce k sebeochraně a vzájemné pomoci při MU (ukázkové instruktáže, letáky, exkurze, využití odborníků ze základních či jiných složek IZS aj.).

3.1.2 Podíl obce na provádění záchranných a likvidačních prací

Obec se podílí na koordinování záchranných a likvidačních prací v místě nasazení složek IZS. Řízení činnosti složek IZS provádí velitel zásahu (zpravidla velitel jednotky požární ochrany, je oprávněn zakázat či povolit určité činnosti) [29].

Obecní úřad a starosta obce provádí úkoly, které se vztahují k záchranným a likvidačním pracím [29]:

- Starosta obce je oprávněn vyzvat PO a FO k poskytnutí osobní či věcné pomoci a PO a podnikajícím FO k poskytnutí věcného prostředku.
- Od osobní pomoci jsou osvobozeny [29]:
 - osoby ve věku do 18 let a od 62 let,
 - osoby zdravotně nezpůsobilé k výkonu požadovaných činností,
 - plně invalidní osoby,
 - poslanci a senátoři ČR a členové vlády,
 - a dále osoby, které by tím vystavily vážnému ohrožení sebe nebo osoby blízké.

Nástrojem obce při provádění záchranných a likvidačních prací je jednotka sboru dobrovolných hasičů obce [29].

3.1.3 Úkoly obce na úseku ochrany obyvatelstva

Obec na úseku ochrany obyvatelstva plní tyto úkoly [29]:

- *„Zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím (starostovi obce zákon ukládá zajišťovat varování osob nacházejících se na území obce před hrozícím nebezpečím a organizovat v dohodě s velitelem zásahu nebo starostou obce s rozšířenou působností evakuaci osob z ohroženého území obce).“* [29]
- Zajišťuje nouzové přežití obyvatel obce (starosta obce organizuje činnosti obce v podmínkách nouzového přežití obyvatel obce). Sem je zahrnuta i humanitární pomoc.
- Hospodář s materiálem civilní ochrany.
- Vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany (obec vede evidenci a kontroluje stavby civilní ochrany).
- Může zřizovat zařízení civilní ochrany (zařízení určené k ochraně obyvatelstva).

3.2 Řešení krizových situací

Jestliže MU nejde řešit komplexním působením složek IZS ani běžnou činností správních úřadů, stává se z mimořádné události krizová situace. Řešením krizových situací se zabývá **zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (dále krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů** [38].

„Tento zákon stanovuje působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisí se zajišťováním obrany České Republiky před vnějším napadením a při jejich řešení.“ [38]

Tento zákon také definuje orgány krizového řízení, kterými jsou [38]:

- vláda,
- ministerstva a jiné správní úřady (ministerstvo vnitra, zdravotnictví, dopravy a spojů),
- Česká národní banka,
- **orgány kraje a ostatní orgány s územní působností,**
- **orgány obce.**

3.2.1 Povinnosti krajů a ostatních orgánů s územní působností

Podle § 14 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení [38] *„orgány kraje zajišťují připravenost kraje na řešení krizových situací“.*

Krizový zákon (§ 14 odst. 2) určuje **povinnosti hejtmána** v případě řešení krizových situací.

Mezi jeho povinnosti patří například [38]:

- řízení a kontrola přípravných opatření, činností k řešení krizových situací a také činností k utlumení následků krizových situací,
- zřizuje krizový štáb kraje jako svůj pracovní orgán.

V případě stavu nebezpečí má hejtmán kraje tyto povinnosti [38]:

- koordinaci záchranných a likvidačních prací,
- organizaci a koordinaci evakuace, nouzového ukrytí a činností potřebných k přežití obyvatelstva,
- zajištění ochrany majetku (v místě evakuace obyvatelstva),
- organizaci a koordinaci humanitární pomoci,
- ochranu práv a zájmů ohrožených osob.

Dále krizový zákon (§ 15 odst. 1) uvádí, že [38] *„hasičský záchranný sbor, zřízený podle zvláštního zákona, plní úkoly kraje při přípravě na krizové situace, které nesouvisí s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem a s jejich řešením“.*

Hasičský záchranný sbor kraje má dle krizového zákona také povinnosti vůči obcím. Povinností HZS například je [38]:

- určení obcí, které mají následně za úkol vypracovat určité úkoly krizového plánu kraje (HZS těmto obcím poskytne podklady pro zpracování),
- seznámení obcí s charakterem možného ohrožení, s tím jaká sou připravena krizové opatření a také jak tato opatření provést,
- koordinace sběru dat od obcí pro účely krizového řízení,
- vytváření vhodných podmínek pro činnosti krizového štábu kraje.

3.2.2 Povinnosti obcí

Výše zmiňovaný krizový zákon č. 240/2000 Sb. uvádí, jak povinnosti krajů a ostatních orgánů s územní působností, tak se zabývá i povinnostmi obcí. Obce dle tohoto zákona (§ 21 odst. 1) [38], „*zajišťují připravenost obce na řešení krizových situací*“.

Obecní úřad za účelem zajištění připravenosti obce na krizové situace [38]:

- organizuje přípravu obce na krizové situace,
- poskytuje podklady HZS kraje pro pracování krizového plánu,
- zjišťuje údaje o počtu a totožnosti osob,
- zajišťuje veřejný pořádek (nebo se alespoň podílí na jeho zajištění).

Krizový zákon také určuje postup či povinnosti obce při vyhlášení nouzového stavu nebo stavu nebezpečí. V § 22 odst. 1 krizového zákona je uvedeno, že [38] „*při vyhlášení nouzového stavu či stavu nebezpečí jsou orgány obce povinny zajistit provedení krizových opatření v podmínkách obce. Je-li k tomuto účelu nutné vydat nařízení obce, nabývá nařízení obce účinnosti okamžikem jeho vyvěšení na úřední desce obecního úřadu. Nařízení obce se zveřejní též dalšími způsoby v místě obvyklými, zejména prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků a místního rozhlasu. Stejný postup se použije při vyhlásování změn obsahu již vydaného nařízení obce*“.

V krizovém zákoně jsou vypsány i jednotlivé úkoly, které vykonává **starosta obce** v případě krizové situace, která ohrožuje nebo již přímo postihla obec [38].

Starosta obce [38]:

- zajišťuje varování osob (osoby ohrožené, nacházející se na území obce),
- má právo nařídit evakuaci osob a také ji organizuje,
- může požádat FO a PO o poskytnutí pomoci,
- plní úkoly a opatření, které jsou uvedené v krizovém plánu kraje aj.

Starosta obce je také oprávněn zřídit krizový štáb obce (pracovní orgán obce), jehož úkolem by bylo řešení krizových situací [38].

4 MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

Jak bylo již uvedeno v úvodní kapitole, mimořádné události dělíme na přírodní, antropogenní a na smíšené mimořádné události. Jen přírodních mimořádných událostí je mnoho, proto v této kapitole budou stručně popsány ty MU, u kterých lze předpokládat, že by na území kraje Vysočiny a okresu Žďár nad Sázavou mohly vzniknout. Výčet pravděpodobných mimořádných událostí je ověřen na základě dotazníkového šetření (viz kapitola 7. 4)

U vybraných mimořádných událostí, jsou popsány doporučené zásady chování osob v případě, že tato událost vznikne. V následující tabulce je uvedeno podrobné rozdělení mimořádných událostí.

Tabulka 1: Rozdělení mimořádných událostí

Základní skupiny MU	Kategorie MU	Typ MU
přírodní	abiotické	dlouhotrvající sucha
		sesuvy půdy, zemětřesení
		záplavy, povodně
	biotické	onemocnění většího počtu osob
		onemocnění většího počtu zvířat
antropogenní	technogenní interní	výbuchy
		havárie
		velké dopravní nehody
	sociogenní interní	terorismus, sabotáže, záškodnictví
	sociogenní externí	občanské nepokoje, stávkové
		chemické zbraně, nukleární zbraně
	agrogenní	degradace půd
		znečištění vodních zdrojů
		narušení původní ekologické rovnováhy krajiny

Zdroj: upraveno podle [10]

4.1 Přírodní mimořádné události

Přírodní mimořádná událost neboli živelní pohroma [14] „vzniká v důsledku škodlivého působení přírodních sil. Přináší škody na majetku, přírodě, poškozují zdraví a mnohdy má za následek smrt lidí. Vzniká rychlým nebo pozvolným přírodním procesem mimořádných rozměrů, který je způsoben ději probíhajícími uvnitř i vně Země, vlivem rozdílů teplot nebo jiných faktorů. Živelní pohromy postihují pevninu, vodstvo i atmosféru“.

Přírodní mimořádné události se dělí na [10]:

- **Abiotické** mimořádné události, které jsou způsobené neživou přírodou (požáry, povodně a záplavy, dl. sucha a inverzní situace, krupobití, sněhová kalamita, vichřice-větrná smršť, silné mrazy, půdní eroze, mlhy,...).
- **Biotické** mimořádné události, které jsou způsobené živou přírodou (epifylie, epizoozie, epidemie, přemnožení škůdců, plevelů,...).

Přírodní mimořádné události jsou abiotické mimořádné události neboli živelné pohromy, nebo také biotické mimořádné události, kam spadají hromadné nákazy [10].

4.1.1 Požáry

Požár je definován jako [3] „*nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy*“.

Požár se liší od vichřice, povodní, zemětřesení tím, že se mu dá ve většině případů zabránit, Ve většině případů vzniká z nedbalosti, neopatrnosti nebo úmyslně. Vzniká často na základě jiných mimořádných událostí, kterými může být například nehoda, havárie, různé druhy poruch či působením přírodních živlů např. blesk. Požár je možné vnímat i jako smíšenou mimořádnou událost [14].

Existují 4 fáze požáru [3]:

První fáze je označována za fázi **rozhořívání**. Jedná se o 10 minut od vzniku požáru. Je charakterizována nízkými teplotami a malou výměnou plynů.

Druhá fáze je charakterizována nárůstem teploty a plochy požáru.

Třetí fáze je čas, kdy probíhá intenzivní hoření a požár zachvacuje všechny předměty v daném prostoru.

Poslední tedy **čtvrtá fáze** je charakterizována nedostatkem hořlavého materiálu a následným snižováním teploty.

Zásady chování při vzniku požáru [39]:

- Nejprve provést opatření pro záchranu ohrožených osob.
- V případě, že je to možné uhasit oheň nebo zabránit jeho šíření.
- Ohlásit na určeném místě zjištěný požár.
- Poskytnout pomoc jednotce požární ochrany na výzvu velitele zásahu.

4.1.2 Povodeň

Povodeň lze popsat jako [14] „*zvýšení hladiny vody, která se následně rozlije po zemském povrchu*“. Zvýšení hladiny může způsobit zvyšování vnitrozemských vod, stoupání hladiny vod během bouřek nebo také přetečení odvodňovacích či kanalizačních systémů. Povodně se dělí na přívalové, jednoduché, složité a sezónní [14].

V následujících bodech je uveden postup chování v případě povodní [39]:

- Je dobré se seznámit s možnou výší hladiny kolem vašeho bydliště.
- V případě hrozící povodně je nutné odstranit snadno odplavitelný materiál, majetek přenést do vyšších pater, připravit pytle s pískem pro utěsnění dveří a oken.
- Zaparkovat automobil na bezpečné místo (tam kde nehrozí zaplavení)
- Připravte evakuaci zvířat a evakuační zavazadlo.
- Je-li to třeba, opusťte zaplavovaný prostor do stanovených evakuačních míst, dodržte zásady pro opuštění bytu (vypnout elektrický proud, uzavřít hlavní uzávěr vody a plynu, informujte sousedy, ...)
- V případě, kdy je málo času na evakuaci, vyhledejte bezpečné místo.
- Netábořte bezprostředně u vodního toku.
- Po návratu domů si nechte zkontrolovat stav obydlí (statika, rozvody).
- Zlikvidujte uhynulé zvířectvo a potraviny podle pokynů hygienika.
- Kontaktujte příslušnou pojišťovnu ohledně náhrady škod.

4.1.3 Větrná smršť

V této kapitole jsou stručně popsány doporučené zásady chování v případě vzniku mimořádné události, jíž je v tomto případě větrná smršť.

Zásady chování při vzniku větrné smršti [39]:

- Sledujte informace o průběhu větrné smršti, neprodleně se ukryjte do pevných staveb.
- Zavřete okna a okenice.
- Upevněte pohyblivé předměty.
- Je-li to nutné, otevřete okna a dveře na závětrné straně (vyrovnání tlaku vzdušných proudů v budově).

4.1.4 Epidemie, epyfilie, epizoofie

Epidemii lze definovat jako rozsáhlou nákazu velkého počtu lidí (chřipková epidemie atd.) Epyfilie je rozsáhlá nákaza rostlin a polních kultur. Epizoofie je situace, kdy je nakaženo velké množství zvířat (prasečí chřipka, ptačí chřipka atd.) [10].

4.2 Antropogenní mimořádné události

Antropogenní (civilizační) mimořádné události jsou takové události, které jsou způsobené činností člověka.

Antropogenní mimořádné události se dělí na (viz Tabulka 1) [10]:

- technogenní,
- sociogenní interní a externí,
- agrogenní.

Mezi mimořádné události, které nejvíce ohrožují obyvatelstvo, patří [15]:

- dopravní nehody – autohavárie, letecké a železniční havárie,
- havárie – ať už chemické, jaderné či radiační havárie,
- zřícení domu,
- teroristický čin, sabotáž, zhářství.

5 VŠEOBECNÉ ZÁSADY PŘIPRAVENOSTI OBYVATELSTVA

Aby obyvatelstvo bylo dostatečně připravené na zvládání mimořádných událostí, které mohou kdykoliv nastat, je důležité, aby získalo [1]:

- **určité znalosti** (jakým způsobem probíhá varování, co dělat v případě vyhlášení evakuace atd.),
- **základní technické dovednosti** (např. prostředky individuální ochrany),
- **praktický výcvik** (různé formy nácviků např. používání ochranných pomůcek, procvičování dovedností, prověřování znalostí aj.).

Znalosti, technické dovednosti a výcvik tvoří základ tzv. postupu pro efektivní připravenost obyvatelstva na mimořádné události. Dalšími důležitými složkami připravenosti obyvatelstva je také komunikace a součinnost mezi jednotlivými složkami integrovaného záchranného systému a také činnosti, zodpovědnost a pravomoci správních a státních orgánů [1].

5.1 Varování, evakuace, ukrytí a doporučené zásady chování ohrožených osob

Tato kapitola se zabývá pojmy varování, evakuace, ukrytí a zaměřuje se na doporučené zásady chování obyvatel (např. v případě zaznění varovného signálu, nařizena evakuace). Dále jsou zde uvedeny způsoby individuální ochrany.

5.1.1 Varování

Varování je definováno jako [35] „*souhrn technických a organizačních opatření zabezpečujících včasné upozornění obyvatelstva orgány veřejné správy na hrozící nebo nastalou mimořádnou událost vyžadující realizaci opatření na ochranu obyvatelstva a majetku*“. Varování zahrnuje **varovný signál**, po jeho zaznění je realizováno informování obyvatelstva o hrozícím nebezpečí a o opatření k ochraně života, zdraví a majetku [35].

Způsoby varování

Obyvatelstvo je v případě mimořádné události, varováno všemi možnými prostředky. **Základ varování tvoří [37]:**

1. Systém dálkově ovládaných sirén

Jedná se o varování prostřednictvím sirén a to jednotným varovným signálem „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“. Sirény jsou koncovými prvky varování.

Tento typ varování poskytuje tísňové informace (prostřednictvím elektronických sirén nebo hromadnými sdělovacími prostředky).

2. Hromadné sdělovací prostředky

Hromadnými sdělovacími prostředky jsou například rádia, televize, tisk, internet.

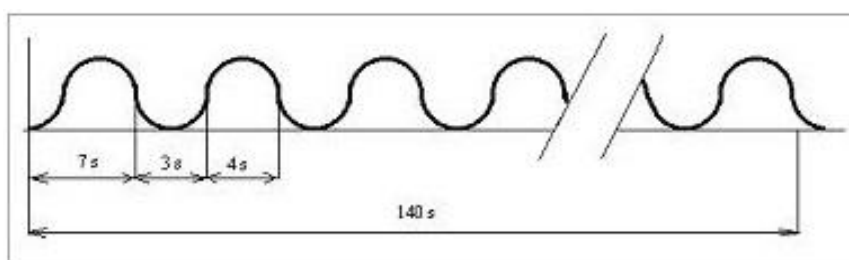
3. Náhradní způsoby varování

Tyto způsoby se využívají v místech, kde není dobré nebo žádné pokrytí signálem anebo při poruše sirén. (např. s celostátní působností- veřejnoprávní rozhlas a televize; s místní působností- regionální rozhlas a televizní stanice, místní sirény; orgány IZS- ampliony, megafony, elektronické sirény).

Varovné signály

Hlavním úkolem ochrany obyvatelstva je zajistit včasné varování obyvatelstva a to prostřednictvím varovných signálů [22].

- **Varovný signál „Všeobecná výstraha“**

Obrázek 1: Varovný signál „všeobecná výstraha“

Zdroj: [22]

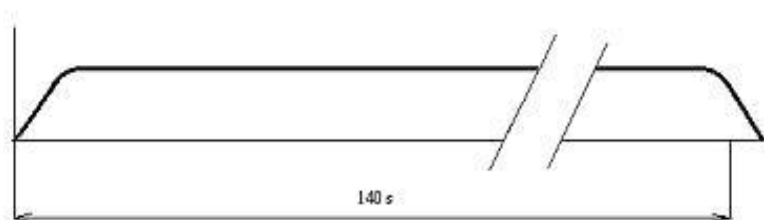
Jedná se o **kolísavý tón sirén po dobu 140 sekund** zpravidla 3x opakovaný v cca třímínutových intervalech (viz. Obrázek 1). Signál varuje obyvatelstvo v případě hrozby či vzniku mimořádné události (živelná MU nebo jiný druh MU). Po tomto tónu sirén následuje mluvená **tísňová informace** prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, která slouží k vyrozumění obyvatelstva o hrozící nebo vzniklé MU [36].

Existují tzv. tři zásady chování při zaznění varovný signál „všeobecná výstraha“ [14]:

1. V případě, že uslyšíte varovný signál „všeobecná výstraha“ je nutné **se neprodleně ukryt**. A to kdekoli v nejbližší budově, kde to bude možné (postačí zděná budova, kterou lze uzavřít). Zvuk sirén neznamena, že se musíte ihned vrátit domů. Tato zásada neplatí v případě povodní. Uslyšíte-li zvuk sirén, nikam netelefonujte! Zatěžujete telefonní síť.

2. Následně po ukrytí je nutné **zavřít dveře a okna**. Siréna může signalizovat např. únik toxických látek, plynů. Uzavřením dveří a oken se zamezí vniknutí látek do uzavřeného prostoru.
3. Je také nutné **zapnout rádio či televizi** (Český rozhlas, Česká televize, obecní rozhlas), tak abyste se dozvěděli potřebné informace a podrobnosti o vzniklé situaci. V některých městech jsou obyvatelé informováni také prostřednictvím kabelových sítí, obecním rozhlasem nebo pomocí elektronických sirén.

- **Zkouška sirén**

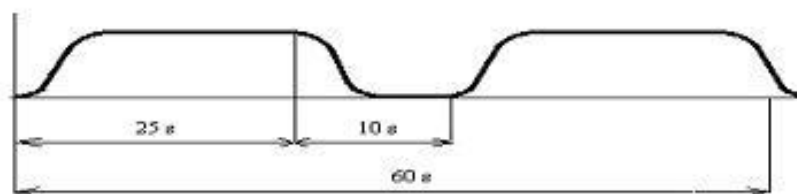

Obrázek 2: Akustická zkouška sirén

Zdroj: [22]

Akustická zkouška sirén probíhá první středu v měsíci ve 12:00 a to na celém území ČR, kdy sirény vydávají **nepřerušovaný tón po dobu 140 sekund** (viz Obrázek 2) [22].

- **Požární poplach**

Obrázek 3: Požární poplach

Zdroj: [22]

Požární poplach lze poznat podle přerušovaného tónu sirén po dobu 1 minuty (viz Obrázek 3). Nejedná se o varovný signál, jelikož slouží ke svolání jednotek požární ochrany [22].

5.1.2 Evakuace

Evakuace je definována jako [21] „*přemístění osob, zvířat, a věcných prostředků z míst ohrožených mimořádnou událostí na bezpečné místo, kde je pro evakuované obyvatelstvo zajištěno náhradní ubytování, a stravování*“.

O průběhu a způsobu evakuace jsou obyvatelé informováni prostřednictvím Českého rozhlasu, televize nebo obecního rozhlasu. Vždy záleží na dané situaci (v jakém rozsahu je evakuace prováděna atd.) je nutné respektovat nařízený způsob evakuace, tak aby se předcházelo panice [21].

Zásady pro opuštění bytu v případě evakuace [21]:

1. Uhasťte otevřený oheň v topidlech.
2. Vypněte elektrické spotřebiče (mimo ledniček a mrazniček).
3. Uzavřete přívod vody a plynu.
4. Ověřte, zda i sousedé vědí, že mají opustit byt (dům).
5. Dětem vložte do kapsy oděvu cedulku se jménem a adresou.
6. Kočky a psy si vezměte s sebou (v uzavřených schránkách).
7. Ostatní domácí zvířata, nechte doma a dobře je předzásobte vodou a potravou.
8. Vezměte evakuační zavazadlo, uzamkněte byt, na dveře dejte oznámení, že jste jej opustili a dostavte se na určené místo.

Evakuační zavazadlo

Evakuační zavazadlo je cestovní taška, batoh, kufr s věcmi, které jsou potřebné v případě opuštění domova na delší dobu (více jak jeden den) [20].

Obrázek 4: Evakuační zavazadlo

Zdroj: [20]

Platí několik zásad [20]:

- každá osoba by měla mít jedno evakuační zavazadlo,
- u dospělých do 25 kg, děti do 10 kg,
- nejvíce vhodný je kufr na kolečkách či baťoh (dobrá manipulace, volná ruka,...) nejméně vhodná je taška.

Obsah evakuačního zavazadla

Pro lepší zapamatování je vhodné si obsah evakuačního zavazadla (viz Obrázek 4) rozdělit do skupin (viz Příloha B) [20]:

1. jídlo a pití + nádobí

Do této skupiny patří především **trvanlivé a balené potraviny, pitná voda**. Dále krmivo pro domácí zvíře. **Hrnek, miska, příbor, otvírák na konzervy**. Speciální potraviny pro případ, že máme individuální dietu atd.

2. cennosti a dokumenty

Tato skupina zahrnuje osobní dokumenty (cestovní pas, občanský průkaz, průkaz pojišťovny, rodný list), peníze v hotovosti, platební karty, a jiné další dokumenty (akcie, pojistné smlouvy,...)

3. léky a hygiena

V této skupině nesmí chybět **léky** (pravidelně užívané), **zdravotní pomůcky, hygienické potřeby**.

4. oblečení a vybavení pro přespání

Oblečení pro dané roční období, **náhradní prádlo, obuv, spací pytel, karimatku, pláštěnku** či deštník.

5. přístroje, nástroje a zábava

V této skupině je důležitý **mobilní telefon a FM rádio (MP3, přehrávač) s nabíječkou, svítilna, šití, zavírací nůž, psací potřeby**. Dále předměty pro zabavení dětí- **hračky, knihy, společenské hry atd.**

V případě stresu a tísně při evakuaci, je nutné pamatovat na priority. Za nejdůležitější jsou považovány předměty ve druhé a třetí skupině. Zavazadla je nutné opatřit cedulkou, kde bude uvedeno jméno, adresa a také číslo mobilního telefonu. Tuto cedulku je vhodné dát do kapsy i malým dětem [20].

5.1.3 Ukrytí obyvatelstva

Ukrytím obyvatelstva lze rozumět jako [19] „*opatření, jehož cílem je hromadně zabránit v nejvyšší možné míře účinkům radioaktivních a otravných látek i bakteriologických (biologických) prostředků na lidský organizmus*“.

Úkryty lze rozdělit na [25]:

- **Stálé úkryty**

Stálé úkryty jsou takové úkryty, které jsou v případě potřeby již vybudovány. Slouží většinou jako dvouúčelové stavby a mají trvalý charakter. Velká část stálých úkrytů, byla vybudována již v 50. až 80. letech minulého století.

Stálé úkryty dále dělíme na [25]:

- **stálé tlakově neodolné úkryty (STNÚ)**

Úkryt, který nesplňuje některý požadavek stále tlakově odolných úkrytů.

- **stálé tlakově neodolné úkryty zesílené (STNÚ-Z)**

U těchto typů úkrytů jsou jen částečně splněny požadavky na tlakově odolné úkryty. Tyto úkryty poskytují obyvatelstvu ochranu proti účinkům světelného, tepelného záření při jaderném výbuchu, také částečně chrání proti některým otravným a průmyslovým látkám.

- **stálé tlakově odolné úkryty (STPÚ)**

Jedná se o úkryty, které mají ochránit obyvatelstvo proti zbraním hromadného ničení (např. proti účinkům tlakové vlny při jaderném výbuchu, radiaci,...).

- **ochranné systémy podzemních dopravních staveb** (hlavní město Praha- ochranný systém metra)

- **další typy úkrytů** (velitelská stanoviště, chráněné pracoviště,...)

- **Úkryty dodatečně budované neboli improvizované úkryty**

Tento typ úkrytů se buduje až v době vzniku MU. V době, kdy nehrozí vznik MU, se tyto úkryty nebudují, jen se vybírají vhodné prostory pro případné vybudování. Nemají trvalý charakter a budují se v místech, která nelze využít k ochraně stálými úkryty.

Improvizované úkryty

Improvizovaný úkryt je [25], „*vybraný a optimálně vyhovující prostor ve vhodných částech bytu, obytných domů, provozních a výrobních objektech, který bude upravován při vzniku mimořádné události fyzickými a právními osobami pro jejich ochranu a pro ochranu jejich zaměstnanců před účinky mimořádných událostí s využitím vlastních materiálních a finančních zdrojů*“.

5.1.4 Individuální ochrana

Individuální ochrana je definována jako [26] „soubor organizačních a materiálních opatření, jejichž cílem je chránit jednotlivce před účinky nebezpečných chemických, radioaktivních nebo biologických látek“.

Individuální ochrana slouží především k ochraně dýchacích cest, očí a povrchu těla před účinky toxických a radioaktivních látek. Jestliže dojde k náhlému ohrožení, využívají se improvizované prostředky, které je každý schopen zhotovit sám [39].

Prostředky individuální ochrany lze rozdělit podle [2]:

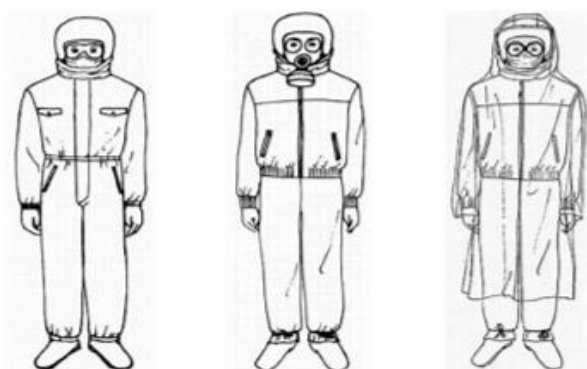
1. Funkčního hlediska

- do této skupiny lze zařadit ochranu dýchacích cest a očí (viz Obrázek 5) ochranu povrchu těla (viz Obrázek 6)

Obrázek 5: Improvizovaná ochrana dýchacích cest, očí a povrchu hlavy

Zdroj: [39]

Obrázek 6: Improvizovaná ochrana povrchu těla

Zdroj: [39]

2. Způsobu ochrany dýchacích cest

- filtrační- ochrana pomocí lícnice, ochranné masky a malého ochranného filtru
- izolační- ochrana pomocí lícnice, ochranné masky a dýchacího přístroje

3. Uživatelského hlediska

- Vojenské prostředky individuální ochrany
- Civilní prostředky individuální ochrany
 - o pro děti (do 1,5 roku – dětské ochranné vaky; od 1,5 roku do 3 let- dětské ochranné kazajky a masky; od 3 let do 10 let- dětské ochranné masky
 - o pro dospělé- využívají se ochranné masky

6 TEST NEZÁVISLOSTI

Nezávislost znamená, že se oba znaky navzájem neovlivňují a to v tom jakých hodnot nabývají. Jako příklad je možné uvést nulovou hypotézu, že velikost obce, ve kterých obyvatelé žijí, nemá žádný vliv na jejich znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva [4].

Test nezávislosti je založen na testu dobré shody, kdy se porovnávají očekávané četnosti v jednotlivých políčkách tabulky. Vždy za předpokladu, že hodnoty sledovaných znaků na sobě nezávisí [4].

1. Nejprve je nutné sestavit vstupní tabulku.
2. Vypočítat testovací kritérium.

Pro výpočet testovacího kritéria se využívá vzoreček [4]:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - m_{ij})^2}{m_{ij}}$$

3. Vypočítat stupeň volnosti na základě vzorce pro výpočet $(r-1)(s-1)$ a vyhledat kritickou hodnotu ve statistických tabulkách.
4. Porovnat testovací kritérium s kritickou hodnotou příslušné hladiny významnosti.

V případě, že kritická hodnota není překročena, nulovou hypotézu nelze zamítnout a lze říci, že znalosti obyvatel nezávisí na velikosti obce [4].

7 ANALÝZA PŘIPRAVENOSTI OBYVATELSTVA NA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

Zkoumanou oblastí je okres Žďár nad Sázavou, který leží v Kraji Vysočina. Před vyhodnocením dotazníkového průzkumu (viz kapitola 7. 4) je v práci popsán Kraj Vysočina i jeho součást – okres Žďár nad Sázavou a jsou uvedeny mimořádné události, které se na tomto území staly.

7.1 Základní údaje o Kraji Vysočina

Kraj Vysočina leží uprostřed České republiky, což znamená, že se jeho hranice (viz Obrázek 8) nedotýkají státní hranice České republiky. Vnitrozemskou polohu mají kromě Kraje Vysočina už jen Středočeský kraj a Hlavní město Praha [9].

Obrázek 7: Poloha kraje Vysočina

Zdroj: [9]

Vysočina je charakterizována členitým územím, vyšší nadmořskou výškou, řídkým osídlením, nízkým znečištěním ovzduší, relativně zdravými lesy a významnými vodními plochami a zdroji vody. Kraj je členěn do 5 okresů, 15 správních obvodů s obcí s rozšířenou působností. Na Vysočině je 704 obcí, každá obec má v průměru 727 obyvatel, což je nejméně ze všech krajů ČR [7].

Kraj Vysočina je svou rozlohou 6 796 km² na pátém místě (viz Tabulka 2) ze čtrnácti krajů, ale počtem obyvatel 511 472 se řadí až na místo dvanácté. Tento nesoulad rozlohy a počtu obyvatel je určitým důsledkem vlivu přírodních podmínek a také historického vývoje území, kdy území kraje Vysočina bylo na poměry České republiky i střední Evropy zalidněno poměrně řídko [9].

Tabulka 2: Pozice Kraje Vysočina z hlediska rozlohy a počtu obyvatel

Pořadí	Pozice Kraje Vysočina z hlediska rozlohy		Pozice Kraje Vysočina z hlediska počtu obyvatel	
	Kraj	Rozloha v km	Kraj	Počet obyvatel (1. až 3. čtvrtletí 2012)
1.	Středočeský	11 015	Středočeský	1 288 945
2.	Jihočeský	10 057	Hl. město Praha	1 245 213
3.	Plzeňský	7 561	Moravskoslezský	1 227 579
4.	Jihomoravský	7 196	Jihomoravský	1 168 033
5.	Vysočina	6 796 (okres Žďár nad Sázavou 1 579 km ²)	Ústecký	827 223
6.	Moravskoslezský	5 427	Olomoucký	637 688
7.	Ústecký	5 335	Jihočeský	636 469
8.	Olomoucký	5 267	Zlínský	588 104
9.	Královéhradecký	4 758	Plzeňský	572 469
10.	Pardubický	4 519	Královéhradecký	552 989
11.	Zlínský	3 964	Pardubický	516 383
12.	Karlovarský	3 315	Vysočina	511 472 (okres Žďár nad Sázavou 118 761 obyvatel)
13.	Liberecký	3 163	Liberecký	438 567
14.	Hl. město Praha	496	Karlovarský	302 075

Zdroj: upraveno podle [8]

7.1.1 Základní údaje o okrese Žďár nad Sázavou

Okresu Žďár nad Sázavou leží ve východní části Českomoravské vrchoviny. Sousedí s okresy Třebíč, Jihlava, Havlíčkův Brod, které spadají pod kraj Vysočina (viz Obrázek 8) a dále s okresy Brno-venkov, Blansko, Svitavy a Chrudim [23].

Obrázek 8: Poloha okresu Žďár nad Sázavou

Zdroj: [24]

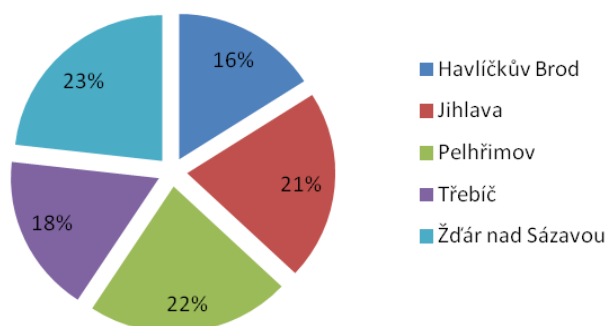
Průměrná nadmořská výška je 561 m. Okresem Žďár nad Sázavou prochází hlavní evropské rozvodí, které rozděluje úmoří Černého a Severního moře. Okres Žďár nad Sázavou je stejně jako kraj Vysočina typický hojnými lesy a vodními plochami (největší Velké Dářko) jako jsou i zdroje vody (např. Vírská nádrž, která má druhou nejvyšší hráz v ČR) [23].

Se svými 118 761 obyvateli je okres Žďár nad Sázavou nejlidnatějším a největším okresem kraje Vysočina (1 579 km²). Většina obyvatel okresu bydlí ve venkovských obcích, které mají většinou do dvou tisíc obyvatel. Ve žďárském okrese je šest obcí se statutem města, mezi něž patří Žďár nad Sázavou, Bystřice nad Pernštejnem, Nové Město na Moravě, Velká Bíteš a Velké Meziříčí. Ve městech žije více než polovina obyvatel okresu. V okrese Žďár nad Sázavou je vysoká nezaměstnanost, po okrese Třebíč druhá největší v kraji Vysočina [23].

7.2 Aktuální stav Kraje Vysočina v oblasti připravenosti na mimořádné události

Kraj Vysočina je díky svým geografickým podmínkám postihován především mimořádnými událostmi lokálního charakteru, jako jsou přívalové deště, sněhová kalamita, povodeň a jiné živelní pohromy. Jedním z potenciálních míst vzniku rozsáhlých dopravních nehod je dálnice D1, která je přetížená a vede přes území kraje, přičemž protíná i území okresu Žďár nad Sázavou [9].

Z níže uvedeného obrázku lze vyčíst, že v tomto okrese bylo v roce 2011 zaznamenáno celkem 318 nehod, což je 23 % nehod v celém kraji.

Obrázek 9: Dopravní nehody v okresech Kraje Vysočina

Zdroj: upraveno podle [31]

Z následující tabulky lze vyčíst, že Hasičský záchranný sbor Kraje Vysočina řeší ročně okolo 8 tisíc mimořádných událostí. V roce 2011 tvořily technické havárie 61 %, dopravní nehody 17 %, požáry 9 % a úniky nebezpečných chemických látek 3 %. Nezanedbatelný podíl tvoří plané poplachy [31].

Tabulka 3: Statistika zásahové činnosti za rok 2011

Kraj, okresy	Zásahy celkem	Požáry	Dopravní nehody	Úniky nebezpečných chemických látek	Technické havárie	Ostatní mimořádné události	Plané poplachy
Havlíčkův Brod	1 428	148	219	60	928	-	73
Jihlava	1 707	176	288	91	1 056	-	96
Pelhřimov	1 437	114	305	47	881	-	90
Třebíč	1 669	134	240	40	969	-	286
Žďár nad Sázavou	1 670	153	318	58	1 044	-	97
Kraj Vysočina	7 911	725	1 370	296	4 878	-	642

Zdroj: upraveno podle [31]

7.2.1 Varování obyvatel v Kraji Vysočina

Kraj Vysočina využívá elektronické (nejmodernější) sirény, které jsou vybaveny hlasovým modulem. Takových sirén je v kraji 10. Kraj využívá i elektrické rotační sirény, které jsou vybaveny přijímačem dálkového ovládání (389 sirén), a elektrické rotační ovládané tlačítkem přímo na místě (251 sirén). V kraji se využívají místní rozhlas, které mohou vysílat varovný signál a předávat hlasové tísňové informace. Tyto sirény se ovládají dálkově [34]

Nejvíce rizikové místo je zóna havarijního plánování Jaderné elektrárny Dukovany, kde je rozmístěno 110 sirén a 3 místní rozhlas. Sirény jsou instalovány především v místech, kde je vysoká pravděpodobnost vzniku mimořádné události. Jedná se o místa ohrožená povodněmi, dále to mohou být objekty s hrozbou úniku toxických látek aj. [34].

V Kraji Vysočina je momentálně v 60 % obcí instalována siréna. Například v krajském městě Jihlava je umístěno 18 elektronických sirén. Sirény jsou od roku 2009 postupně modernizovány [34].

7.3 Mimořádné události, které nastaly v okrese Žďár nad Sázavou

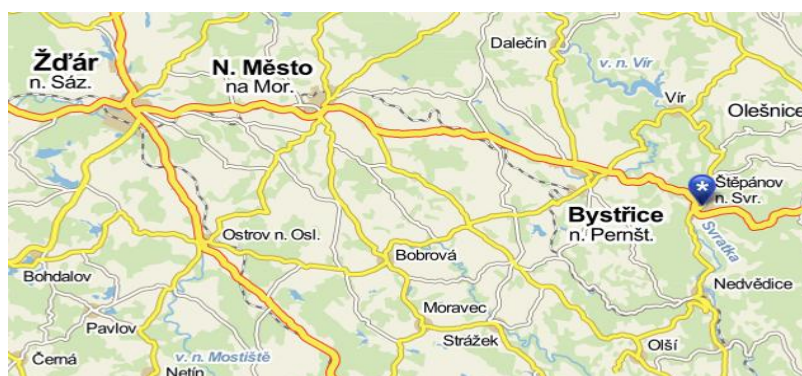
Z mimořádných událostí, které se udály, na území Kraje Vysočina, jsou v této kapitole uvedeny dvě, které nastaly v okrese Žďár nad Sázavou.

Podle vedoucího oddělení krizového řízení a bezpečnosti Ing. Jana Murárika, který působí na Odboru sekretariátu hejtmána Krajského úřadu Kraje Vysočina „byly na území ORP Žďár nad Sázavou řešeny dvě krizové situace (MU, při níž je vyhlášen stav nebezpečí), které byly, dá se říci do určité míry, výjimečné v České republice“.

Dvěma popsanými událostmi jsou blesková povodeň ve Štěpánově nad Svratkou a narušení hráze vodního díla Mostišťe

7.3.1 Blesková povodeň Štěpánov nad Svratkou

Jedná se o **bleskovou povodeň u Štěpánova nad Svratkou** (viz Obrázek 10), která se stala v roce 2002. Dle informací Ing. Murárika byl v České Republice **poprvé vyhlášen stav nebezpečí po přijetí zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení** a poprvé byl uplatněn i zákon č. 12/ 2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou, ve znění pozdějších předpisů.

Obrázek 10: Poloha obce Štěpánov nad Svratkou

Zdroj: [33]

O této krizové situaci se zmiňuje také časopis Veřejná správa, článek Krizový management České Republiky. Tento článek uvádí, že [12] „za posledních deset let postihla Českou republiku série živelních pohrom, jejichž obdobu bychom v naší historii jen obtížně hledali. Katastrofy u nás započaly dvě povodňové vlny na Moravě v letech 1997 a 1998. V roce 2002 postihly Českou republiku další rozsáhlé povodně, jejichž řešení a odstranění jejich následků si vyžádalo vyhlášení nouzového stavu na území několika krajů.“

Tato povodeň způsobila značné majetkové škody (viz Tabulka 5) a vyžádala si dva lidské životy. V příloze C jsou vloženy fotografie (viz Obrázek 1, 2, 3), kde je zachyceno, jaké škody za sebou povodeň v roce 2002 zanechala. V následující tabulce je uveden stručný přehled průběhu událostí a doba mezi jednotlivými událostmi.

Tabulka 4: Stručný přehled průběhu události

15. 7. - 16. 7. 2002	
19: 00 - 20: 30 hod.	silný přivalový déšť, bouřka
19: 45 hod.	výjezd místních dobrovolných hasičů
21: 00 hod.	hlášením místního rozhlasu vyhlášen Stav ohrožení
21: 30 hod.	po 1, 5 hodině přišla široká přílivová vlna
22: 00 hod.	příjezd hasičů z okolí
1:00 hod.	kulminace hladiny
01:00- 5:00 hod.	voda ustupuje zpět do koryta
Následující dny 16. 7. -19. 7.	
16. 7. - 19.7.	hlavní úklidové práce
17. 7.	vyhlášen stav nebezpečí
24. 7.	ukončen stav nebezpečí

Zdroj: upraveno podle [6]

Tabulka 5: Způsobené škody

Hmotné škody	Škody (v mil. Kč)
na tělese silnice I. třídy č. 19 (viz. Příloha C, Obrázek 3)	52,6
na mostech (odplaveny 2 mosty, 7 mostů těžce poškozeno)	22,7
v Železárnách Štěpánov	15
na korytu řeky	10
na soukromém majetku	10
na sloupech el. energie, telefonu, zaplavená čistička odpadních vod	8
zničená 1 rekreační chata, zaplaveno 25 domů	??
Celkové škody činily přes 120 mil. Kč.	

Zdroj: upraveno podle [6]

7.3.2 Narušení hráze vodního díla Mostišť

Další krizová situace, která nastala a následně byla řešena roku 2005- 2006, bylo **narušení hráze vodního díla Mostišť**. Tehdy byl **vyhlášen stav nebezpečí**. Dle Ing. Jana Murárika se jednalo o dlouhodobou záležitost, která byla završena opravou hráze. A také to byla v České Republice zatím ojedinělá akce.

Dle zápisu z jednání pracovní skupiny „Mostišť“, byl dne 20. 6. 2005 hejtmanem kraje Vysočina vyhlášen stav nebezpečí a to na 30 dnů. Stav nebezpečí byl prodloužen 18. 7. 2005 o dalších 30 dnů. V této zprávě bylo zdůvodněno prodloužení stavu nebezpečí takto [16]: „*ve lhůtě 30 dnů, na kterou byl stav nebezpečí vyhlášen, nebylo možné vyloučit či snížit nebezpečí,*

keré představuje havarijní stav těsnění hráze. V této lhůtě nebylo možné zajistit provedení vlastních prací na sanaci těsnění hráze.“

Od 8. 8. 2005 probíhaly přípravné a zabezpečovací práce a také práce na uvedení hráze do původního stavu. Byl stanoven harmonogram prací, které měly být ukončeny nejpozději 15. 11. 2005. Dále byla provedena opatření ke snížení rizika pro období do dokončení celkové opravy vodního díla. Pracovní skupina doporučila hejtmanovi kraje Vysočina neprodlužovat (již po třetí) stav nebezpečí na vodním díle Mostišť. (bylo sníženo riziko nebezpečí, zabezpečovací a opravné práce probíhaly dle harmonogramu) [16].

Dne 16. 10. 2006 byla zpracována **Závěrečná zpráva o hodnocení krizové situace na vodním díle Mostišť** (viz. Příloha D), v této zprávě byla popsána situace na vodním díle Mostišť a také jaká byla přijata opatření. V závěru je uvedeno, že v [17] „*současné době nejsou známy skutečnosti, které by omezovaly provoz vodního díla Mostišť.*“

Náklady vynaložené na opravu vodního díla Mostišť

Celkové náklady vyčíslené na opravu hráze představovali částku **62, 5 mil. Kč**. Práce na opravě hráze byly rozděleny do dvou etap. Kdy část finančních prostředků směřovala k odvrácení havarijního stavu (oprava těsnícího jádra po celé hráze). A dále pak v roce 2006 byly financovány činnosti směřující k zabezpečení dlouhodobého bezpečnostního užívání aktuálních standardů vodních děl [18].

Proto také ministr zemědělství, pan Petr Zgarba projednal s místopředsedou vlády a ministrem financí Mgr. Sobotkou úhradu výše uvedených nákladů poskytnutím finančních zdrojů z rezervy státního rozpočtu. Polovinu částky na opravu a to **31, 25 mil Kč**, pro s. p. Povodí Moravy, který je investorem, představovala dotace. **Druhá polovina** byla poskytnutá jako návratná bezúročná podpora, kterou s. p. Povodí Moravy splatí v desetiletém období [18].

Také bylo řešeno zkvalitněním technologie úpravy pitné vody investováním **29 mil. Kč**. Tato částka byla pokryta [18]:

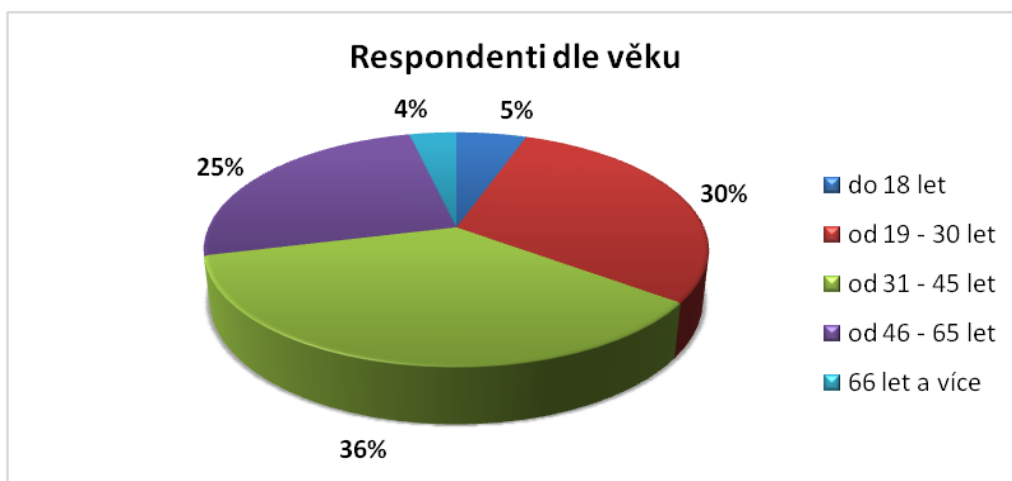
- ze Všeobecné pokladní správy prostřednictvím programu Mze Výstavba a technická obnova vodovodu a úpraven vod (9, 5 mil Kč),
- z vlastních zdrojů vlastníka úpravní, tedy Svazu obcí Žďárska (7, 8 mil. Kč),
- ze zdrojů podniku Vodovody a kanalizace Třebíč (6, 7 mil Kč),
- z rozpočtu Krajského úřadu Vysočina (5 mil. Kč).

7.4 Průzkum připravenosti obyvatelstva na mimořádné události v okrese Žďár nad Sázavou

Součástí druhé části této bakalářské práce je anonymní dotazník (viz Příloha E), který obsahuje sedmnáct otázek týkajících se povědomí a znalostí občanů v oblasti připravenosti na mimořádné události. Úkolem dotazníkového průzkumu, který se uskutečnil v období leden-březen 2013, je zjistit úroveň těchto znalostí obyvatel a to na území okresu Žďár nad Sázavou.

7.4.1 Parametry průzkumu

Dotazník vyplnilo a tím se do dotazníkového průzkumu zapojilo 111 obyvatel okresu Žďár nad Sázavou, z toho 62 žen, což činí 56 % všech respondentů.

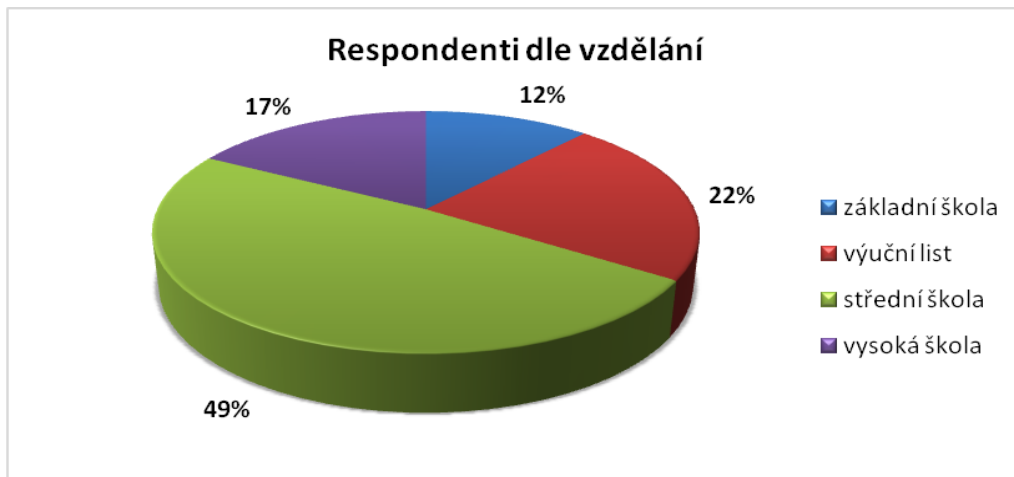

Obrázek 11: Graf – Respondenti dle věku

Zdroj: vlastní zpracování

Na obrázku 11 lze vidět, že nejpočetnější skupinu tvoří lidé ve věku 31 – 45 let a to v počtu 40 lidí. O 7 méně, tedy 33 bylo lidí, jejichž věk je v rozmezí 19 – 30 let. Další skupinou jsou lidé ve věku od 45 – 65 let, kterých se zúčastnilo 28. Zanedbatelnou část dotazovaných tvoří respondenti do 18 let a od 66 let.

Na následujícím obrázku 12, lze vidět, že téměř polovinu dotazovaných (49 %) tvoří občané s dokončeným středoškolským vzděláním. Druhou a třetí nejčastěji zaškrtnutou odpovědí u otázky týkající se vzdělání je výuční list (22 %) a vysokoškolské vzdělání (17 %). Nejméně početnou skupinu tvoří občané se základním vzděláním (6 %).

Obrázek 12: Graf – Respondenti dle vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky týkající se toho, v jaké obci respondenti bydlí (viz Obrázek 13), byla nejčastější odpovědí obec do 1 tis. obyvatel. Bylo tomu tak v 58 %. Může to být zapříčiněno tím, že v Kraji Vysočina je nejmenší průměrný počet obyvatel na obec. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole této práce, každá obec má v průměru 727 obyvatel. Druhou nejčastější odpovědí je obec od 20 – 50 tis. obyvatel, což lze zdůvodnit tím, že téměř čtvrtina respondentů žije v okresním městě Žďár nad Sázavou, který má 22 tis. obyvatel. Zbýlých 18 % dotazovaných žije v obci od 1- 20 tis. obyvatel.

Obrázek 13: Graf – Respondenti dle velikosti obce

Zdroj: vlastní zpracování

7.4.2 Vyhodnocení jednotlivých otázek

OTÁZKA Č. 1

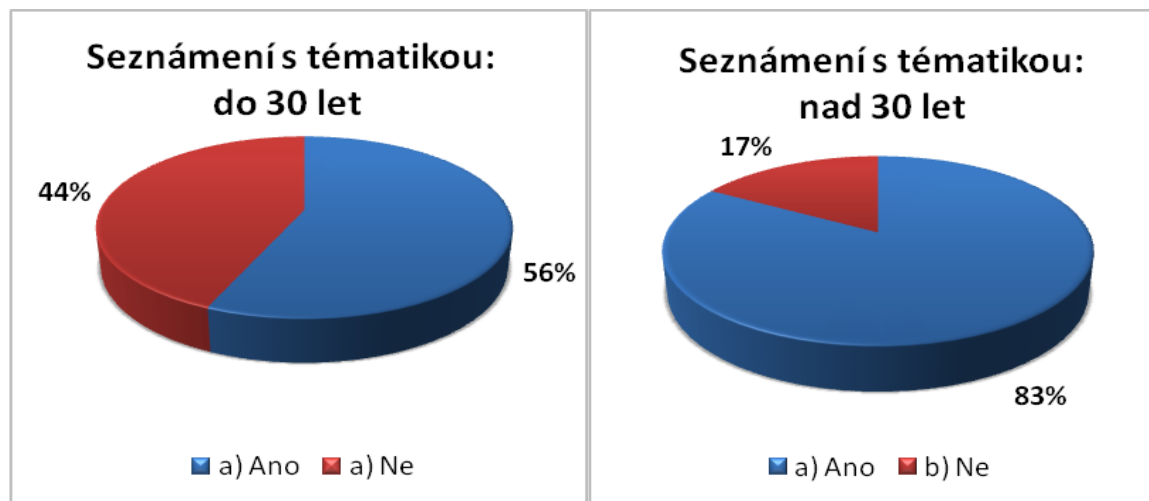
Byl/a jste v průběhu studia na ZŠ/ SŠ/ VŠ seznámen/a s tím, co je to mimořádná událost či krizová situace a jak se v těchto situacích chovat? Pokud ano, napište, zda k tomu došlo na ZŠ / SŠ / VŠ, případně v jakém předmětu jste s touto tematikou byl/a seznámen/a.

a) Ano

b) Ne

Vyhodnocení

74 % dotazovaných bylo v průběhu studia seznámeno s tím, co je to mimořádná událost či krizová situace a jak se v těchto situacích chovat. Zbýlých 26 % se s touto tematikou nikdy neseťkalo.

Obrázek 14: Graf – Seznámení s tematikou (otázka č. 1)

Zdroj: vlastní zpracování

Zajímavostí je (viz Obrázek 14), že ze 72 respondentů starších 30 let jich 60 (83 %) odpovědělo, že z výše uvedeným byli v průběhu studia seznámeni. Oproti tomu občané mladší 30 let byli s touto problematikou seznámeni pouze v 22 (56 %) případech.

Dotazovaní měli možnost uvést, kde byli s danou problematikou seznámeni. Starší 30 let ve 42 (70%) případech uvedli jako zdroj svých vědomostí brannou výchovu na základní škole. Dále uváděli civilní obranu (6%), střední školu (6%), sbor dobrovolných hasičů (2%), vojenskou službu (2%).

U mladších 30 let se odpovědi soustřeďují na základní školu a střední školu. Dotazovaní v této kategorii uvedli velké množství předmětů - přírodopis, občanská výchova, výchova ke zdraví, rodinná výchova, integrovaný záchranný systém a ekonomická výchova.

Shrnutí

Je zřejmé, že v dřívější době byly znalosti z oblasti krizového řízení soustřeďovány do branné výchovy. V současné době jsou poznatky z této oblasti rozmělněny do velkého množství předmětů. Podle zpravodajské relace televizního programu ČT 1 ze dne 13. 3. 2013 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR zvažuje, že od školního roku 2013/ 2014 bude do základních škol zavedena výuka, která se bude zabývat problematikou připravenosti obyvatel na mimořádné události.

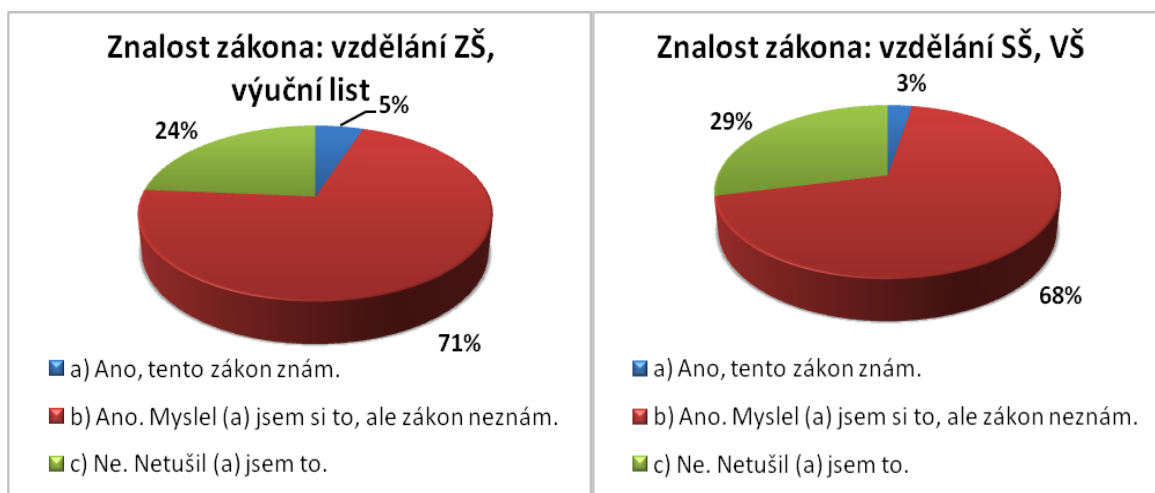
OTÁZKA Č. 2

Věděli jste, že krizové situace (mimořádná událost, která již nelze řešit pouze komplexním působením složek IZS ani běžnou činností správních úřadu) řeší legislativa, tedy přímo zákon o krizovém řízení?

- a) Ano, tento zákon znám.
- b) Ano. Myslel (a) jsem si to, ale zákon neznám.
- c) Ne. Netušil (a) jsem to.

Vyhodnocení

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, znají jen 4 dotazovaní. Největší procento (69 %) je těch, kteří zákon neznají, ale myslí si, že existuje. O zákonu o krizovém řízení nemá ponětí 27% dotazovaných.

Obrázek 15: Graf – Znalost zákona (otázka č. 2)

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí

Z grafu uvedeného výše (viz Obrázek 15) lze usoudit, že se nepotvrdilo to, že mají v této problematice vzdělanější lidé větší znalosti. U méně vzdělaných (ZŠ, výuční list) respondentů odpovědělo 71 %, že tento krizový zákon neznají, ale myslí si že existuje. Stejně odpovědělo 68 % respondentů, kteří mají středoškolské a vysokoškolské vzdělání.

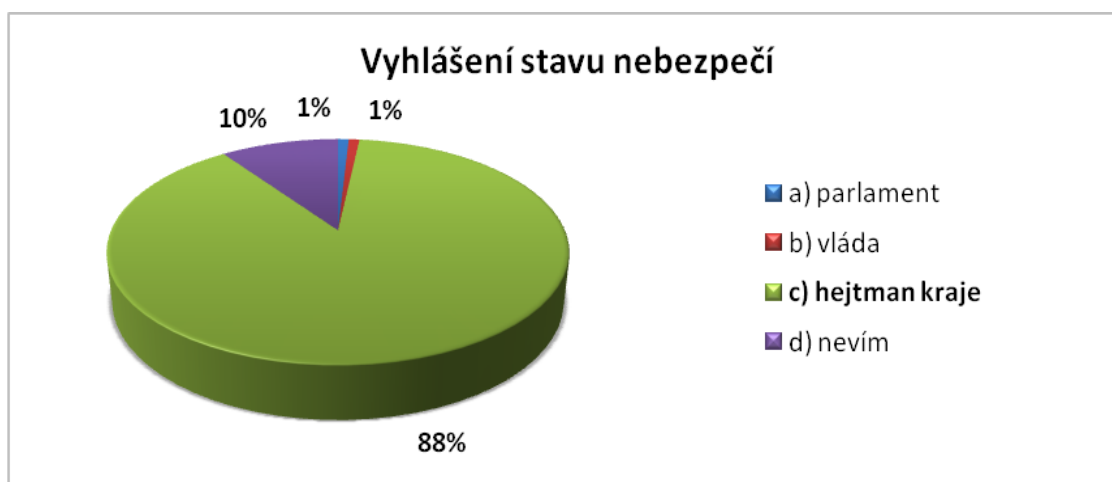
OTÁZKA Č. 3

V roce 2002 a 2005 (blesková povodeň Štěpánov nad Svratkou, narušení vodního díla Mostišť) byl vyhlášen stav nebezpečí. Víte, kdo tento stav vyhláší?

- a) parlament
- b) vláda
- c) hejtman kraje (správná odpověď)
- d) nevím

Vyhodnocení

Na otázku, kdo vyhláší stav nebezpečí, odpovědělo správně 88 % dotazovaných (viz Obrázek 16). Odpověď „nevím“ zvolilo 10 % dotazovaných a pouze 2 respondenti odpověděli, že tento stav vyhláší parlament nebo vláda.

Obrázek 16: Graf – Vyhlášení stavu nebezpečí (otázka č. 3)

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí

Je možné, že toto vysoké procento správných odpovědí může být ovlivněno tím, že byl v okrese Žďár nad Sázavou hejtmanem kraje stav nebezpečí již několikrát vyhlášen.

OTÁZKA Č. 4

Víte, kdo vyhláší jednotlivé krizové stavy? Spojte krizový stav s příslušným orgánem:

Stav nebezpečí

Parlament

Nouzový stav

Vláda

Stav ohrožení státu

Hejtman kraje

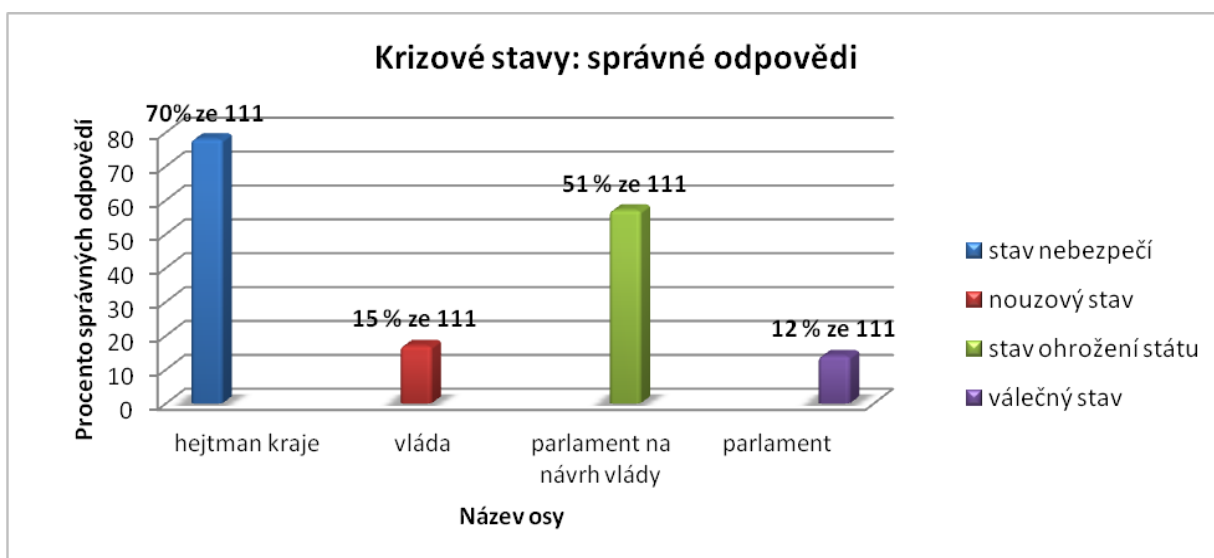
Válečný stav

Parlament na návrh vlády

Vyhodnocení

V této otázce měli respondenti za úkol spojit krizový stav s orgánem, který ho vyhláší. Ze 111 dotazovaných se podařilo celou otázku zodpovědět správně jen 8 % dotazovaných. Ani jeden krizový stav se nepodařilo správně spojit s příslušným orgánem 23 % respondentů.

Na obrázku 17 lze vidět, že dotazovaní nejčastěji správně spojili stav nebezpečí s hejtmanem kraje (70 %), následuje stav ohrožení státu (51 %), jež vyhláší parlament na návrh vlády. Největší problémy respondentům činilo spojit správně nouzový stav s vládou (15 %) a válečný stav s parlamentem (12 %).

Obrázek 17: Graf – Krizové stavy (otázka č. 4)

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí

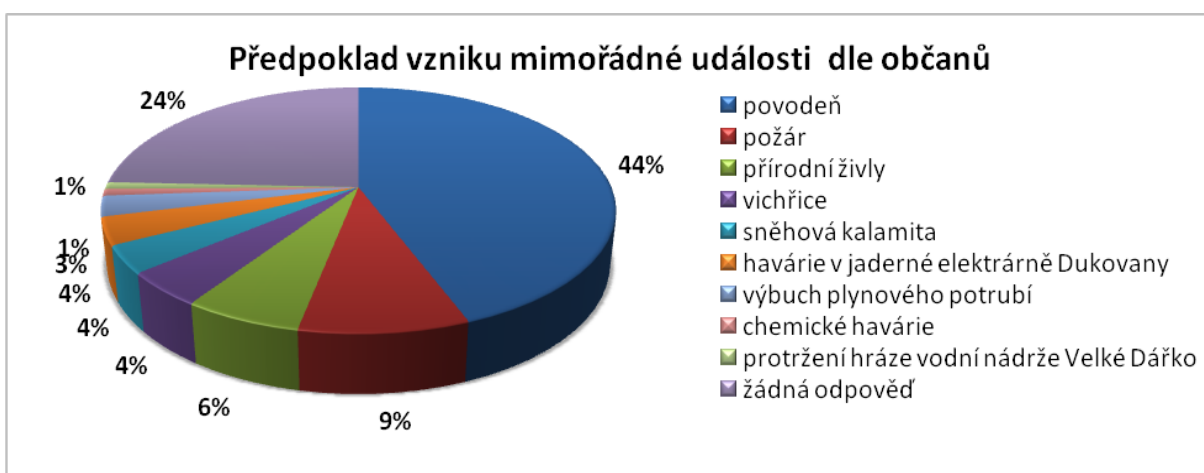
Jak již bylo zmíněno v otázce č. 3, občané toho vědí nejvíce o stavu nebezpečí, u kterého je největší předpoklad vzniku v jejich blízkém okolí.

OTÁZKA Č. 5

U jaké mimořádné události je podle Vás největší předpoklad vzniku ve vašem blízkém okolí? Napište jednu mimořádnou událost.

Vyhodnocení

Většina dotazovaných si myslí (viz Obrázek 18), že největší předpoklad vzniku mimořádné události v jejich blízkém okolí je u povodní a to ve 44 % případech. Za připomenutí stojí i nebezpečí požáru (9 %) a přírodní živly jako celek. Výjimečně se v dotaznících objevovaly odpovědi jako sněhová kalamita, havárie v jaderné elektrárně Dukovany, výbuch plynového potrubí, chemická havárie či protržení hráze vodní nádrže Velké Dářko. 24 % dotazovaných otázku nevyplnilo.

Obrázek 18: Graf – Předpoklad vzniku mimořádné události (otázka č. 5)

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí

Nejčastější odpovědí na výše zmíněnou otázku byla povodeň. Lze se domnívat, že povodně jsou myšlené především ty, které jsou způsobené táním sněhu v jarních měsících nebo přívalovými dešti v letních měsících, které jsou v okrese Žďár nad Sázavou časté.

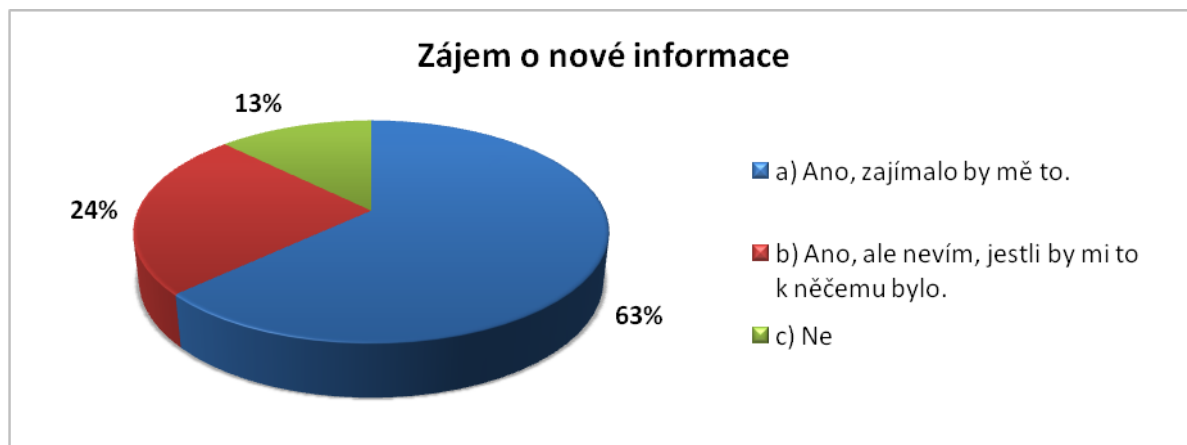
OTÁZKA Č. 6

Dozvídali byste se rádi nové informace o postupech chování v případě nastalé mimořádné události/ krizové situace a o preventivní činnosti s ní spojenou?

- Ano, zajímalo by mě to.*
- Ano, ale nevím, jestli by mi to k něčemu bylo.*
- Ne.*

Vyhodnocení

Podle dotazníkového průzkumu by se 63 % dotazovaných rádo dozvíдалo nové informace v dané oblasti (viz Obrázek 19). Stejného názoru je dalších 24 % občanů, ti si ale nejsou jisti, zda by jim získané informace k něčemu byly. Zbylých 13 % dotazovaných o nové informace nestojí a nemají o ně zájem.

Obrázek 19: Graf – Zájem o nové informace (otázka č. 6)

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí

Tato čísla korespondují s průzkumem z roku 2002, který se uskutečnil v okrese Žďár nad Sázavou, kdy zájem o informace mělo 95 % respondentů [13]. Dle tohoto průzkumu jeví o nové informace zájem 87 % dotazovaných.

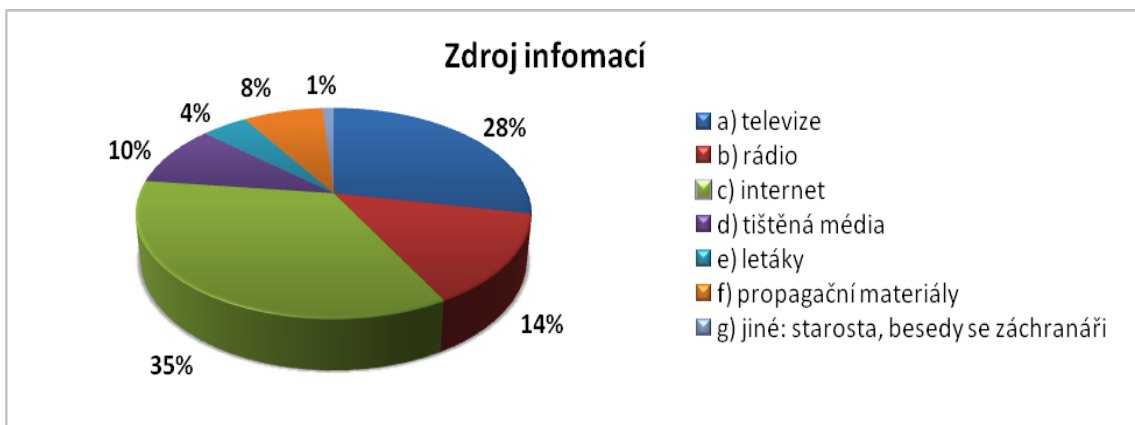
OTÁZKA Č. 7

Pokud ano, tak odkud byste se chtěli o problematice dozvídat?

<i>a) televize</i>	<i>d) letáky</i>
<i>b) rádio</i>	<i>e) propagační materiály</i>
<i>c) internet</i>	<i>f) jiné (napište)</i>

Vyhodnocení

Ti, kteří mají zájem o nové informace, v otázce č. 7 zaškrtnli, odkud by se o problematice chtěli dozvídat. Zaškrtnout mohli více možností.

Obrázek 20: Graf – Zdroj informací (otázka č. 7)

Zdroj: vlastní zpracování

Z obrázku 20, lze vyčíst, že přes 60 % respondentů, kteří v otázce č. 6 projevili zájem o nové informace, by rádo získávalo informace z internetu (35 %) a televize (28 %). Třetím nejoblíbenějším zdrojem informací je rádio (14 %). O zbylá procenta se rozdělila tištěná média (10 %) s propagačními materiály (8 %) a letáky (4 %). Respondenty byly navrženy další zdroje informací, jako je starosta obce nebo beseda se záchranářem.

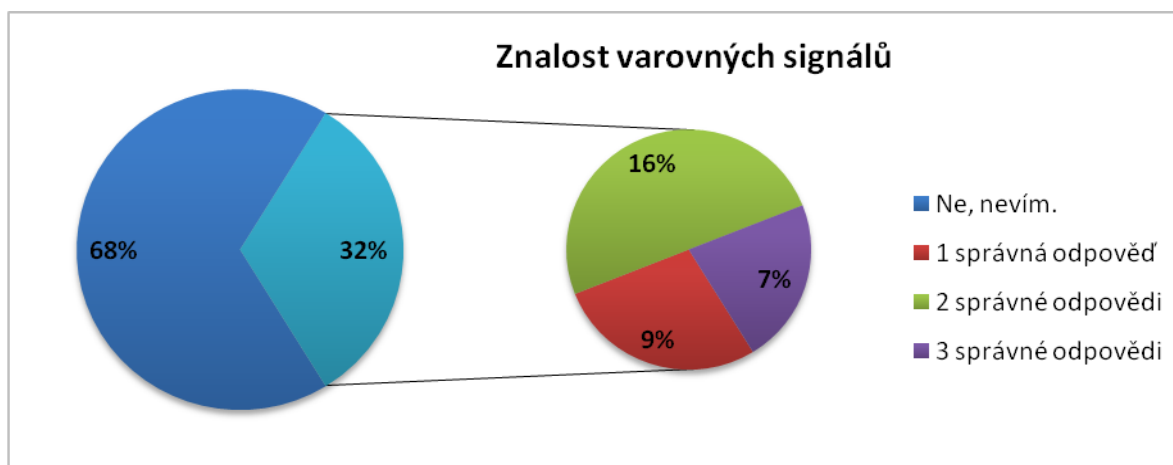
Shrnutí

Dle předpokladu, osoby mladší 30 let preferují internet a to v 90 % (31 z 34). U osob starších 30 let zaujímá internet druhou pozici 37, 5 % (23 z 62), preferovanější je u této skupiny občanů televize 47 % (29 z 62).

OTÁZKA Č. 8

Víte, jaké jsou druhy varovných signálů? Pokud ano, napište ty, které znáte.

Vyhodnocení

Obrázek 21: Graf – Znalost varovných signálů (otázka č. 8)

Zdroj: vlastní zpracování

Alespoň jeden ze tří varovných signálů poznalo 32% (36) dotazovaných, oproti tomu 68% tyto signály vůbec nezná (viz Obrázek 21).

Všechny tři druhy varovných signálů (požární poplach, akustická zkouška sirén, „všeobecná výstraha“) správně určilo pouze 7 % (8) dotazovaných. Dva signály zná 16 % (18), nejčastěji byla správně uváděna dvojice požární poplach a akustická zkouška sirén (14 x), další správně určenou dvojicí je požární poplach se všeobecnou výstrahou (3 x) a pouze jedenkrát se v dotazníku objevila dvojice zkouška sirén a „všeobecná výstraha“ (1 x). Jeden druh varovného signálu sirén správně uvedlo 16 % (10) respondentu. V 8 případech to byl požární poplach a ve dvou akustická zkouška sirén.

Shrnutí

Alarmující je to, že 68 % respondentů nezná ani jeden druh varovného signálů, mezi které patří požární poplach, akustická zkouška sirén a varovný signál „všeobecná výstraha“.

OTÁZKA Č. 9

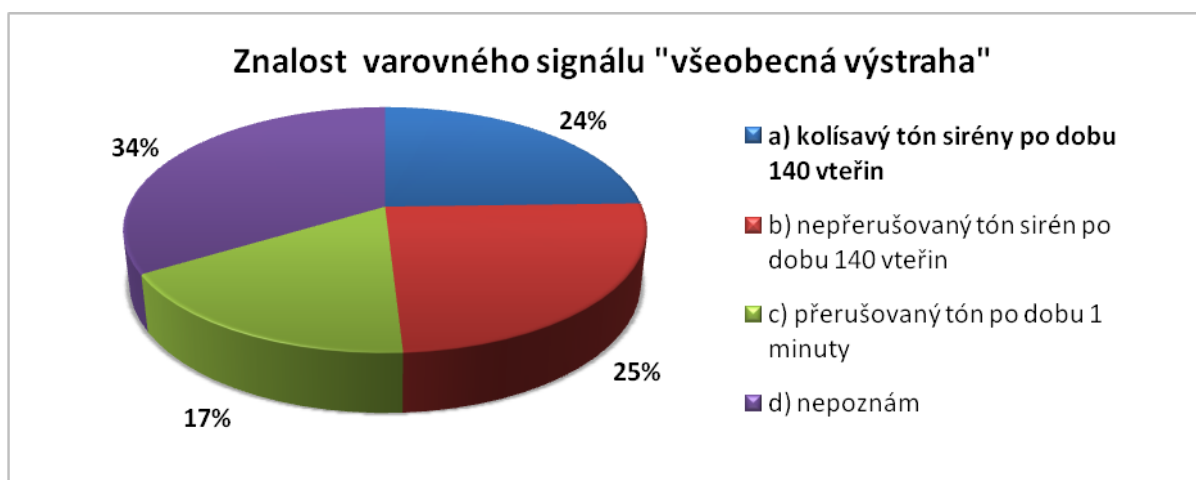
V případě ohrožení, poznáte jakou podobu má signál „všeobecná výstraha?“

- a) *kolísavý tón sirény po dobu 140 vteřin (správná odpověď)*
- b) *nepřerušovaný tón sirén po dobu 140 vteřin*
- c) *přerušovaný tón po dobu 1 minuty*
- d) *nepoznám*

Vyhodnocení

Třetina respondentů nepozná, jakou podobu má varovný signál „všeobecná výstraha“ (viz Obrázek 22). Další dotazovaní jsou rozděleni do třech poměrně stejně velkých skupin. Správnou možnost „a“ zvolilo 24 % dotazovaných, možnost „b“ 25 % a variantu „c“ si vybralo 17 % občanů.

Pozn.: Tučné písmo v popisích grafu znamená správnou odpověď.

Obrázek 22: Graf – Znalost varovného signálů „všeobecná výstraha“ (otázka č. 9)

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí

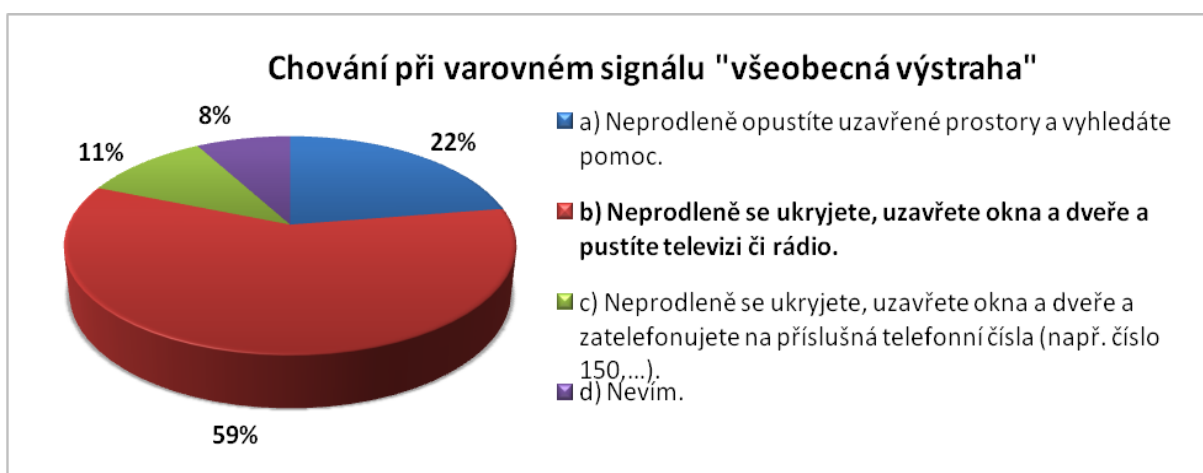
Z výše uvedených odpovědí vyplývá, že respondenti netuší, jak zní signál „všeobecná výstraha.“ Když se dotazovaní nerozhodli označit odpověď „d“, tak je pravděpodobné, že ve velké míře pouze tipovali.

OTÁZKA Č. 10

Co uděláte, když uslyšíte varovný signál „Všeobecná výstraha“?

- a) *Neprodleně opustíte uzavřené prostory a vyhledáte pomoc.*
- b) *Neprodleně se ukryjete, uzavřete okna a dveře a pustíte televizi či rádio. (správná odpověď)*
- c) *Neprodleně se ukryjete, uzavřete okna a dveře a zatelefonujete na příslušná telefonní čísla (např. číslo 150,...).*

Vyhodnocení

Obrázek 23: Graf – Chování při varovném signálu „všeobecná výstraha“ (otázka č. 10)

Zdroj: vlastní zpracování

Z obrázku 23 lze vyčíst, že přes polovinu dotazovaných správně uvedlo, že by se v případě zvuku varovného signálu „všeobecná výstraha“ neprodleně ukrylo, uzavřelo okna a dveře a pustilo televizi či rádio. Zbývající dotazovaní by se v této situaci zachovali nesprávně. 22 % obyvatel by opustilo uzavřené prostory a vyhledalo pomoc. Někteří z dotazovaných (11%) by se ukryli, uzavřeli dveře a okna, ale snažili by se získat informace o situaci skrze telefonní čísla, což není právě vhodné řešení. Telefonní sítě mohou být přetížené a na příslušná telefonní čísla se poté nedovolají ti, kteří to opravdu potřebují.

Shrnutí

Pozoruhodné je, že pouhá čtvrtina dotazovaných pozná, jak zní varovný signál „všeobecná výstraha,“ ale hned 59 % občanů ví, jak se v této situaci zachovat.

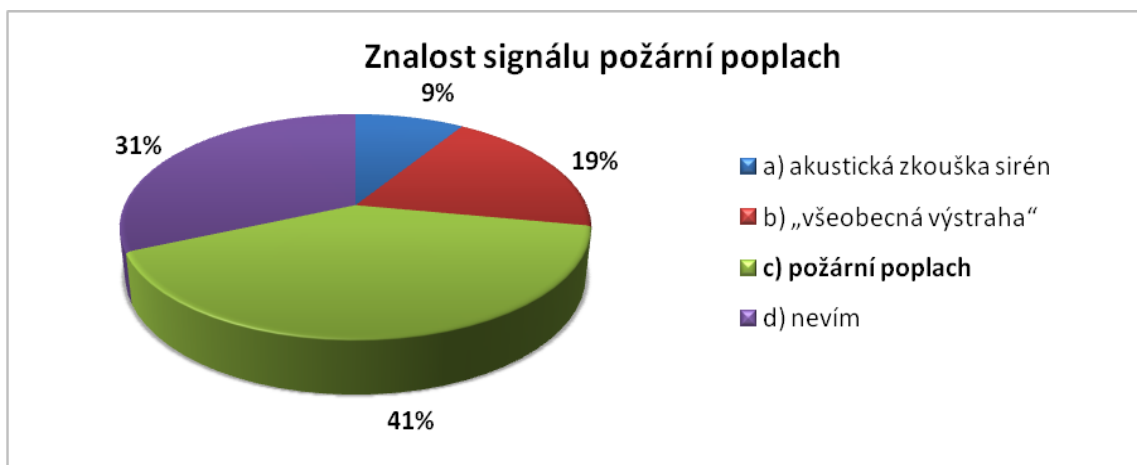
Tento výsledek dotazníkového šetření je podobný výsledku šetření z roku 2002, kdy zmiňovaný signál poznalo 20 % respondentů a 50 % vědělo, jak se v situaci zachovat [13].

OTÁZKA Č. 11

Jaké varování ohlašuje přerušovaný tón sirén po dobu 1 minuty?

- a) akustická zkouška sirén
- b) „všeobecná výstraha“
- c) **požární poplach (správná odpověď)**
- d) nevím

Vyhodnocení

Obrázek 24: Graf – Znalost signálu požární poplach (otázka č. 11)

Zdroj: vlastní zpracování

U této otázky lze z obrázku 24 vyčíst, že přes 40 % dotazovaných správně odpovědělo, že přerušovaný tón sirény po dobu 1 minuty znamená požární poplach. Druhá největší část odpovídajících zvolila odpověď „nevím.“ Dvě třetiny zbylých respondentů (19 %) zvolilo možnost „všeobecná výstraha“ a 10 občanů (9 %) zakroužkovalo možnost „a“.

Shrnutí

Na otázky číslo 9, 10 a 11 současně správně odpovědělo méně než 24 % dotazovaných. To, že méně než čtvrtina respondentů dokázala správně odpovědět na otázky, které se týkají informací, jež jim mohou zachránit život, je alarmující zjištění. Například záměna varovného signálu „všeobecná výstraha“ a požární poplach je zásadní nedostatek. Zjištěné informace vypovídají o velice špatné připravenosti obyvatel na mimořádné události a také o kvalitě toho, jak veřejná správa dbá o informovanost obyvatel.

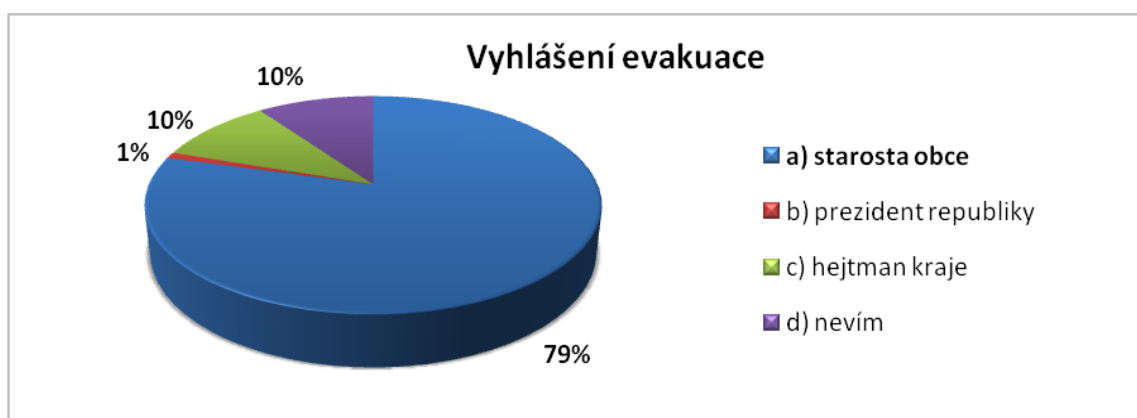
OTÁZKA Č. 12

Kdo rozhoduje o evakuaci?

- a) starosta obce - krizový štáb (správná odpověď)
- b) prezident republiky
- c) hejtman kraje
- d) nevím

Vyhodnocení

Z otázky je patrné, že občané vědí, kdo rozhoduje o evakuaci. Z obrázku 25 vyplývá, že správnou kolonku označilo 79 % dotazovaných. Po 10 % si rozdělily odpovědi „hejtman kraje“ a „nevím“. Pouhé 1 % dotazovaných si myslí, že o evakuaci rozhoduje prezident republiky.

Obrázek 25: Graf – Vyhlášení evakuace (otázka č. 12)

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí

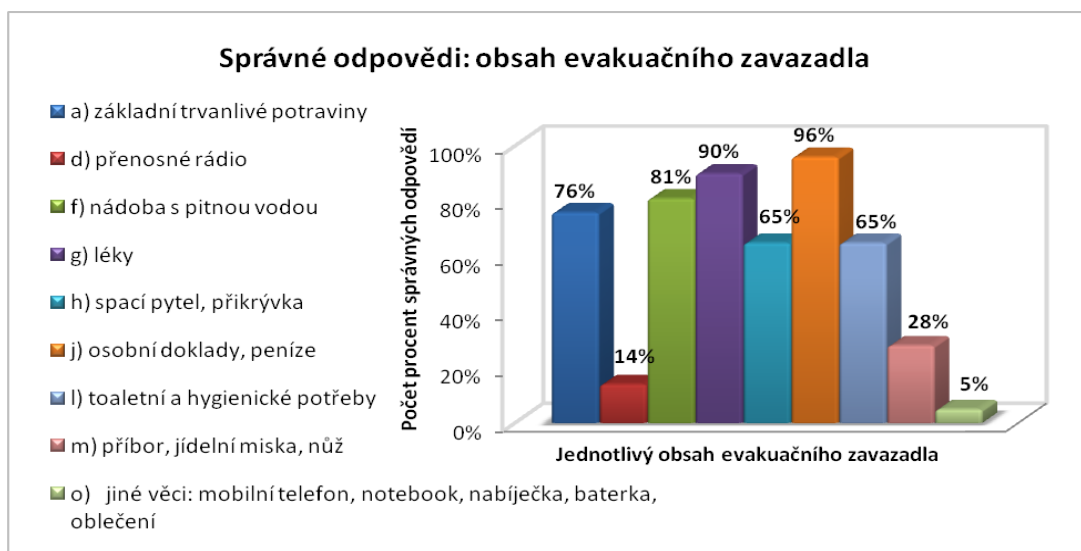
Je dobře, že občané si jsou vědomi toho, kdo rozhoduje o evakuaci. V případě, že by mělo k evakuaci dojít, budou vědět, od koho zjistí potřebné informace.

OTÁZKA Č. 13:

Při opuštění bytu či domu v důsledku vzniku mimořádné či krizové situace (evakuace), víte, co by mělo obsahovat Vaše evakuační zavazadlo? Zakroužkujte správné odpovědi.

a) základní trvanlivé potraviny	i) přenosná televize
b) cenné obrazy	j) osobní doklady, peníze
c) bačkory	k) jídelní servis
d) přenosné rádio	l) toaletní a hygienické potřeby
e) cestovní varná konvice	m) příbor, jídelní miska, nůž
f) nádoba s pitnou vodou	n) opalovací krém
g) léky	o) jiné věci (napíšte)
h) spací pytel, přikrývka	

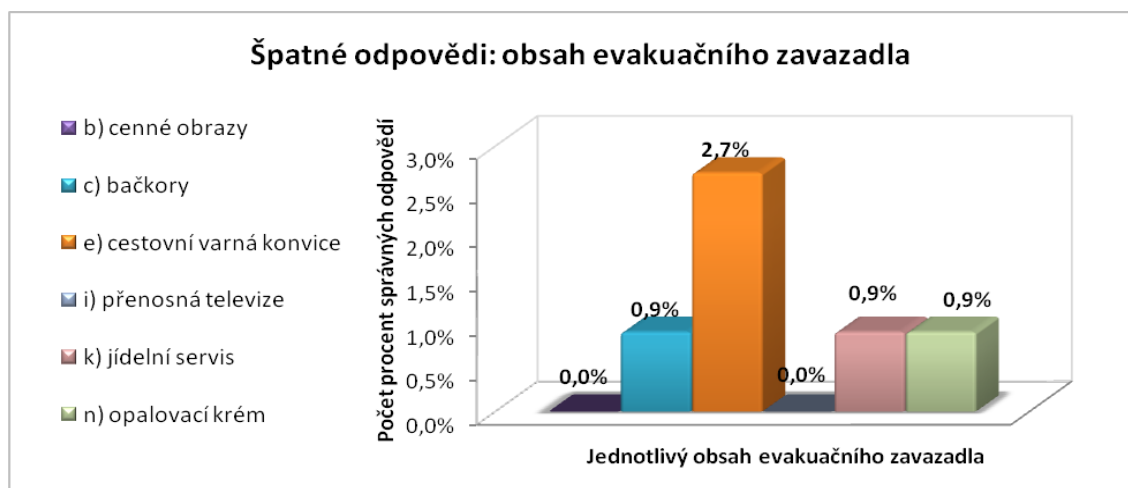
Vyhodnocení

Obrázek 26: Graf – Správné odpovědi: Obsah evakuačního zavazadla (otázka č. 13)

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 26 obsahuje informaci o tom, kolik % respondentů (celkem 111) zvolilo správnou odpověď. V situaci, při které by byla vyhlášena evakuace, by občané do svého evakuačního zavazadla nejčastěji zařadili osobní doklady a peníze. Učinili by tak v 96 % případech. Další věcí, kterou by si nezapomněli zabalit, jsou léky (90 %). Následuje nezbytná nádoba s pitnou vodou (81 %). V téměř stejném počtu dotazovaní uváděli základní trvanlivé potraviny (76 %), toaletní a hygienické potřeby (65 %) a věci potřebné na přespaní jako je spací pytel či přikrývka (65 %). V menším počtu uváděli příbor, jídelní misku a nůž (28 %). Ve 14 % případech dotazovaní uvedli přenosné rádio, kterým může být myšlen MP3 přehrávač a jiné. Dále dotazovaní uvedli, že by si sebou vzali mobilní telefon, notebook, nabíječku, baterku a oblečení.

Obrázek 27: Graf – Špatné odpovědi: Obsah evakuačního zavazadla (otázka č. 13)

Zdroj: vlastní zpracování

Z obrázku 27 lze vyčíst, že dotazovaní zaškrtovali i věci, které jsou v evakuačním zavazadle zbytečné. Mezi tyto věci lze zařadit: cestovní varná konvice (2,7 % ze 111), bačkory (0,9 % ze 111), jídelní servis (0,9 % ze 111), opalovací krém (0,9 % ze 111), dále měli respondenti na výběr cenné obrazy a přenosnou televizi, tuto možnost správně nevybral žádný z respondentů.

Počet procent u správných odpovědí nelze sečíst, jelikož každá správná odpověď mohla mít v případě ideální připravenosti obyvatel 100 % správných zodpovězení.

Shrnutí

Potěšující je, že občané dokážou odhadnout, co je pro ně důležité a co si mají zabalit do svého evakuačního zavazadla v situaci, kdy je vyhlášena evakuace. Další zajímavostí je, že správné evakuační zavazadlo, se vším potřebným, by dovedlo sbalit méně než 15 % respondentů.

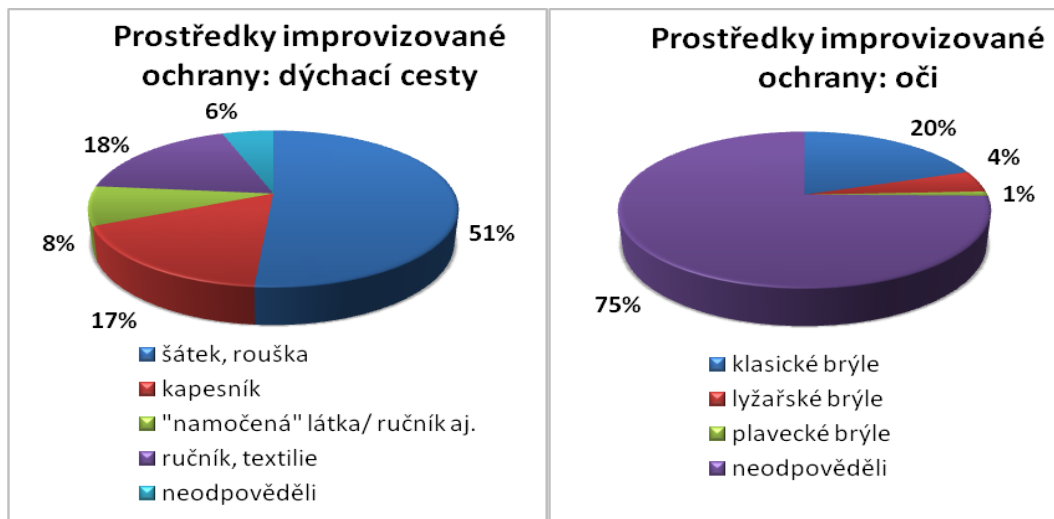
OTÁZKA Č. 14

V případě (chemické zamoření, ...), že nemáte k dispozici prostředky individuální ochrany a musíte si chránit dýchací cesty a oči, co použijete?

Vyhodnocení

Co se individuální ochrany dýchacích cest týče, lze na následujícím obrázku 28 v levém grafu vidět, že by dotazovaní v 51 % případů volili šátek nebo roušku. Další častou odpovědí byl kapesník (17 %). 18 % dotazovaných by použilo k ochraně ručník či jinou textilii a 8 % respondentů přesně uvedlo, že by využili namočený ručník nebo jinou navlhčenou látku.

Nízké procento dotazovaných (6 %) nevedlo žádnou odpověď. Na otázku, jaké prostředky individuální ochrany by občané použili k ochraně očí (Obrázek 28), neodpovědělo 75 % dotazovaných. Dále uváděli, že by využili brýle, ať už klasické (20 %), lyžařské (4 %) nebo plavecké (1 %). Přičemž právě ty lyžařské či plavecké brýle jsou nejvhodnější ochranou očí.

Obrázek 28: Graf – Prostředky improvizované ochrany (otázka č. 14)

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí

Z této otázky vyplývá, že občané mají určité povědomí o tom, jaké prostředky využít k ochraně dýchacích cest. Horší je to s ochranou očí, kdy dotazovaní ve velké míře nedokázali odpovědět.

OTÁZKA Č. 15

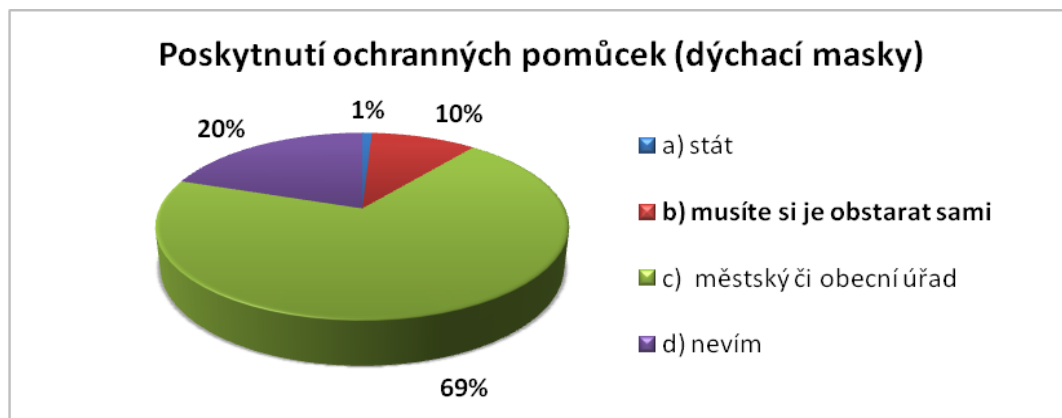
Víte nebo alespoň tušíte, kdo Vám v případě nutnosti poskytne ochranné pomůcky dýchacích cest („masky“)?

- stát
- musíte si je obstarat sami (správná odpověď)**
- městský či obecní úřad
- nevím

Vyhodnocení

Jak lze vidět na následujícím obrázku 29, pouze 10 % respondentů ví, že si ochranné pomůcky (dýchací masky) musejí obstarat sami. Většina dotazovaných (69 %) si myslí, že jim tyto ochranné pomůcky v případě potřeby poskytne městský či obecní úřad.

Určité procento (20 %) nemá tušení, zda si ochranné pomůcky musí obstarat sám nebo jim je poskytne stát, městský či obecní úřad. A jen 1 % dotazovaných si myslí, že jim dýchací masky poskytne stát.

Obrázek 29: Graf – Poskytnutí ochranných pomůcek „dýchací masky“(otázka č. 15)
Zdroj: vlastní zpracování

Z následující tabulky lze vyčíst, že nesprávnou odpověď „c“ zvolilo 48 % respondentů ve věkové kategorii od 30 let, velkou míru preference chybné odpovědi u osob věkové kategorie od 30 let lze vysvětlit tím, že do roku 1989 byly ochranné pomůcky poskytovány městským či obecním úřadem nebo také zaměstnavatelem.

Tabulka 6: Odpovědi dle věku respondentů

Věk respondentů	Procento odpovědí			
	A	B	C	D
do 30 let	1 %	5 %	22 %	7 %
od 30 let	0 %	4 %	48 %	13 %

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí

V současné době jsou dýchací masky automaticky zabezpečeny jen pro děti od narození do ukončení školní docházky a pro osoby umístěné ve zdravotnických a sociálních zařízeních. Ostatní osoby si mohou ochranné prostředky koupit ve specializovaných prodejnách, jejichž seznam je zveřejněn na internetových stránkách Ministerstva vnitra [28].

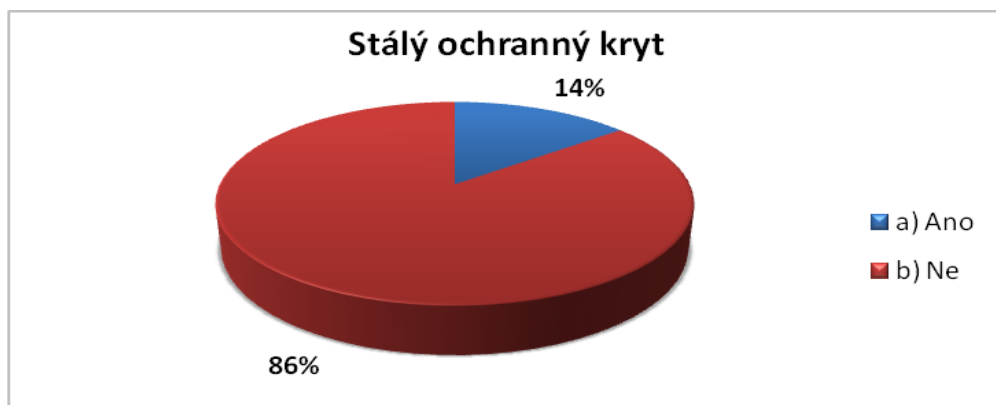
OTÁZKA Č. 16:

Víte, kde se nachází stálý ochranný kryt pro případ ukrytí?

- a) *Ano*
- b) *Ne*

Vyhodnocení

Na otázku, kde se nachází stálý ochranný kryt pro případ ukrytí, odpovědělo 86 % dotazovaných, že tuto informaci neznají. Zbýlých 14 % respondentů odpovědělo, že vědí nebo

Obrázek 30: Graf – Stálý ochranný kryt (otázka č. 16)

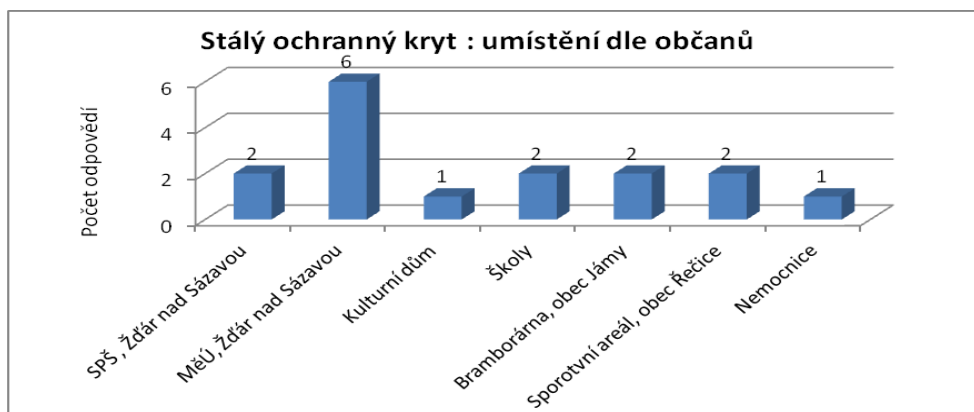
Zdroj: vlastní zpracování

tuší, kde se tyto kryty nacházejí (viz Obrázek 30).

OTÁZKA Č. 17

Jestliže odpovíte ANO, napište: Kde se tento úkryt nachází?

Vyhodnocení

Obrázek 31: Graf – Stálý ochranný kryt: umístění dle občanů (otázka č. 17)

Zdroj: vlastní zpracování

V případě, že respondenti odpověděli na otázku č. 16 odpovědí „ano“, měli napsat „Kde se tento úkryt nachází?“. Většina uvedla místa v jejich blízkém okolí (viz Obrázek 31), která by v případě potřeby mohla sloužit k ukrytí. Nejvíce dotazovaných si myslí, že by jim úkryt poskytl městský úřad ve Žďáře nad Sázavou.

Dále uváděli: Střední průmyslovou školu ve Žďáře nad Sázavou (2), kulturní dům (1), budovy škol (2), bývalou bramborárnu v obci Jámy (2), Sportovní areál v obci Řečice (2) a nemocnici (1).

Shrnutí

Z výše uvedených odpovědí se lze domnívat, že občané si pojem stálý ochranný úkryt zaměnili spíše s místem shromáždění při vyhlášení evakuace nebo s improvizovaným úkrytem. Některá z uvedených míst by mohla být považovaná za stálé úkryty jen v případě, že by byla budována jako dvouúčelově využívané stavby. Kdy například budova bramborárny by byla využívána v době míru k výrobě škrobu a v situaci, kdy vznikne mimořádná událost k ukrytí obyvatelstva.

7.4.3 Ověření výzkumných hypotéz

Hypotéza č. 1: Obyvatelé různě velkých obcí mají srovnatelné znalosti o ochraně obyvatelstva.

Níže vybrané otázky č. 9 – 12 a 15 jsou zvolené ze všech otázek, jelikož se jedná o otázky, jejichž správné zodpovědění odpovídá zcela zásadním znalostem, které by občan měl vědět, aby se mohl vhodně chovat se v případě mimořádné události.

Do kategorie „malá obec“ jsou zařazeny obce s počtem obyvatel do 1 000. Kategorii „střední obec“ tvoří obce od 1 000 do 20 000 a kategorie „velká obec“ zahrnuje obce od 20 000 výše.

Tabulka 7: Správné odpovědi respondentů dle velikosti obcí

	Znalost správné odpovědi na otázku č. 9	Znalost správné odpovědi na otázku č. 10	Znalost správné odpovědi na otázku č. 11	Znalost správné odpovědi na otázku č. 12	Znalost správné odpovědi na otázku č. 15	Celkem
malá obec	13	37	23	55	7	135
střední obec	3	8	11	14	3	39
velká obec	11	20	10	19	1	61
	27	65	44	88	11	235

Zdroj: vlastní zpracování

Stupeň volnosti: 8

Hladina významnosti: 5 %

Testovací kritérium: 9, 822

Kritická hodnota: 15, 507

Jelikož je kritická hodnota větší, než testovací kritérium, hypotéza o nezávislosti se nezamítá. Na hladině významnosti 5% lze tvrdit, že velikost obce neovlivňuje úroveň připravenosti obyvatelstva na mimořádné události.

Hypotéza č. 2: Věk obyvatel neovlivňuje úroveň znalostí o ochraně obyvatelstva.

Tabulka 8: Správné odpovědi respondentů dle věku

	Znalost správné odpovědi na otázku č. 9	Znalost správné odpovědi na otázku č. 10	Znalost správné odpovědi na otázku č. 11	Znalost správné odpovědi na otázku č. 12	Znalost správné odpovědi na otázku č. 15	Celkem
do 30 let	13	20	17	29	6	85
od 30 let	15	48	28	51	5	147
	28	68	45	80	11	232

Zdroj: vlastní zpracování

Stupeň volnosti: 4

Hladina významnosti: 5 %

Testovací kritérium: 4.232

Kritická hodnota: 9, 488

Kritická hodnota je větší, než testovací kritérium, hypotéza o nezávislosti se nezamítá.

Na hladině významnosti 5% lze tvrdit, že věk obyvatel neovlivňuje úroveň připravenosti obyvatelstva.

NÁVRHY A DOPORUČENÍ

Z výše uvedeného dotazníkového průzkumu, který byl zaměřen na zjištění úrovně připravenosti obyvatelstva na mimořádné události na území okresu Žďár nad Sázavou, se lze domnívat, že připravenost obyvatelstva není na vyhovující úrovni.

Na základě odpovědí respondentů, lze usuzovat, že dotazník obsahoval otázky, které byly pro dotazované obtížné. Lze se také domnívat, že obyvatelé některé z informací často jen odhadovali a nevěděli je jistě. I přesto by základní vědomosti měli mít obyvatelé v povědomí a vědět, alespoň to, jak zní varovný signál „všeobecná výstraha“ či co důležitého zabalit do evakuačního zavazadla. Například varovný signál „všeobecná výstraha“ by rozeznalo jen 24 % dotazovaných, jen 10 % dotazovaných ví, že jim dýchací masky neposkytne obecní úřad, městský úřad nebo stát, ale že si je musí obstarat sami. Pozitivní je, že až 87 % respondentů by mělo zájem o nové informace z oblasti připravenosti obyvatelstva na mimořádné události. Na základě výše uvedených skutečností, z kterých vyplývá, že obyvatelé mají určité nedostatky znalostí a měli by zájem o nové informace, lze doporučit pro zvýšení úrovně připravenosti obyvatelstva v okresu Žďár nad Sázavou následující:

- Obohatit školní osnovy o výuku základních informací z oblasti ochrany obyvatelstva.
- Vytvořit brožurky, které by informovaly o této problematice.

Jako první je doporučeno, aby se na základní školy vrátila výuka, která by se týkala daného tématu. Ze zkušenosti autora, lze říci, že se s velkou částí informací ohledně krizového řízení nebo toho, jak se nejlépe připravit a následně chovat při vzniku mimořádných událostí, mnozí setkávají až na vysoké škole. Dle posledních informací z televizních událostí ČT1 ze dne 13. 3. 2013, by toto doporučení mohlo být brzy zrealizováno. Na začátku školního roku 2013/2014 se má výuka na toto téma vrátit na základní školy, kdy by mohla být součástí určitého předmětu například tělesné výchovy.

Druhým doporučením je vytvoření brožurky, která by byla srozumitelná i pro děti. Tyto brožurky by mohly být vydávány jedenkrát do roka. Obsah by tvořilo vysvětlení pojmů a základních vědomostí, poté souhrn toho, co se za uplynulý půl rok stalo, jak se obyvatelé chovali a skutečné příběhy lidí. Dále by mohlo být vysvětleno, zda se postupovalo správně či ne a popis toho, jak se v dané situaci nejlépe zachovat. Tyto informace by měl poskytovat krajský úřad, kde je vždy alespoň jeden odborník na ochranu obyvatelstva. Krajské úřady by tyto brožurky měly zasílat obcím a obce by je mohly nabízet obyvatelům. Obce by navíc z brožurky mohly vybrat příběhy, které by otiskly do obecních časopisů.

Pokud se podaří tematiku připravenosti obyvatelstva na mimořádné události vhodným způsobem začlenit do výuky na základních školách a lidé neztratí zájem o informace z této oblasti, pak je možné se domnívat, že se připravenost obyvatel na mimořádné události pravděpodobně zlepší. Klíčovým předpokladem pro takový vývoj je postoj veřejné správy a podpora osvěty mezi obyvateli ze stran samotných obcí.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnovala připravenosti obyvatelstva na mimořádné události. Zkoumanou oblastí byl okres Žďár nad Sázavou, který je součástí Kraje Vysočina.

V první kapitole byly popsány základní pojmy, ke kterým patří nežádoucí události, které jsou děleny na mimořádné události a nežádoucí výsledky aktivit. Dále byla v této kapitole definována hrozba, již zmíněná mimořádná událost, a vysvětleny pojmy jako krizová situace, bezpečnost, krize, ochrana obyvatelstva a Integrovaný záchranný systém.

V následující kapitole byl popsán historický vývoj ochrany obyvatelstva. Kapitola byla rozdělena do jednotlivých období naší historie. Období od roku 1935 do roku 1938 se týká především civilní protiletectvé ochrany. Kapitola se stručně věnuje jednotlivým prvkům civilní protiletectvé ochrany. Dále bylo popsáno období od roku 1938 až do konce 2. světové války. Další část práce se věnovala vývoji civilní obrany, která byla podporována v období od roku 1935 do roku 1938. A nakonec období od roku 1990, ve kterém byl zaveden pojem civilní ochrana, a její působnost byla převedena na ministerstvo vnitra.

Povinností obcí a krajů v případě mimořádných událostí či krizových situací se zabývala třetí kapitola této práce. Nejprve bylo popsáno, jak by se mělo postupovat při řešení mimořádných událostí. Dále bylo pojednáno o působnosti obce v těchto situacích, respektive jaké činnosti obec při mimořádných událostí provádí a jaké jsou její úkoly na úseku ochrany obyvatelstva. Práce se v této kapitole věnovala také popisu řešení krizových situací na úrovni krajů a obcí, které vyplývá ze zákona č. 240/ 2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ve čtvrté kapitole bylo uvedeno rozdělení mimořádných událostí na přírodní a antropogenní. V této kapitole byly popsány ty mimořádné události, u kterých je největší předpoklad vzniku na území Kraje Vysočina, tedy i na území okresu Žďár nad Sázavou. U těchto mimořádných událostí (požár, povodeň a větrná smršť) byly uvedeny doporučené postupy chování obyvatel při jejich vzniku.

V páté kapitole byly uvedeny všeobecné zásady připravenosti obyvatelstva. Aby byli obyvatelé připraveni na zvládnutí mimořádných událostí, měli by být vybaveni určitými znalostmi, technickými dovednostmi a především praktickým výcvikem. V kapitole jsou tyto požadavky na obyvatelstvo stručně rozebrány.

Dále se kapitola zabývala způsoby varování obyvatel. Stručně byly popsány varovné signály, zásady pro případ evakuace a obsah evakuačního zavazadla. Konec kapitoly se věnoval problematice vhodného ukrytí obyvatelstva a způsobům individuální ochrany.

V poslední kapitole byla provedena analýza připravenosti obyvatelstva na mimořádné události v okrese Žďár nad Sázavou. V další části byl stručně shrnutý aktuální stav kraje v oblasti připravenosti na mimořádné události, co se týká především zásahové činnosti a varování obyvatel v kraji. Další část kapitoly popisovala mimořádné události, škody a náklady na opravu způsobené těmito událostmi. Jedná se o mimořádné události, při níž byl vyhlášen stav nebezpečí, a udály se přímo v okrese Žďár nad Sázavou. V textu kapitoly je obsaženo ekonomické zhodnocení důsledků bleskové povodně.

Důležitou částí této bakalářské práce byl průzkum připravenosti obyvatelstva na mimořádné události v okrese Žďár nad Sázavou. Z dotazníkového průzkumu vyplývá, že úroveň připravenosti obyvatelstva není na vyhovující úrovni. Alarmující je především to, že obyvatelé v 68 % neznají ani jeden druh varovného signálu a také to, že správné evakuační zavazadlo, se vším potřebným, by dovedlo sbalit méně než 15 % respondentů. Z průzkumu se lze také domnívat, že si občané stálý ochranný úkryt zaměnili spíše s místem shromáždění při vyhlášení evakuace nebo s improvizovaným úkrytem.

Výsledky dotazníkového šetření nevedly k zamítnutí ověřované hypotézy „ Obyvatelé různě velkých obcí mají srovnatelné znalosti o ochraně obyvatelstva“, proto je možné se domnívat, že obyvatelé různě velkých obcí mají srovnatelné znalosti. Dále nebyla zamítnuta hypotéza „ Věk obyvatel neovlivňuje znalosti o ochraně obyvatelstva.“ Obě hypotézy je tedy možné považovat za ověřené, což vede k domněnce, že úroveň připravenosti obyvatelstva na mimořádné události nesouvisí s tím, v jak velké obci lidé bydlí a kolik jim je let. Lze se domnívat, že závisí spíše na snaze veřejné správy a obyvatel samotných.

Důležitou informací zjištěnou z průzkumu bylo, že lidé by měli zájem o informace z této oblasti. Lze tedy říci, že by měli zájem o zlepšení jejich úrovně znalostí a celkového povědomí o tom, jak se zachovat při vzniku mimořádných událostí.

Cílem práce bylo zjistit, jaká je současná úroveň připravenosti obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace v okrese Žďár nad Sázavou. Úroveň připravenosti obyvatelstva byla zjišťována na základě dotazníkového šetření. Na základě vyhodnocení šetření i ověření výzkumných hypotéz se lze domnívat, že cíl práce byl splněn.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BAŠTECKÁ, B. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2005, 299 s. ISBN 80-247-0708-X.
- [2] FIALA, M., VILÁŠEK, J. *Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. 1. vyd. ISBN 978-80-246-1856-2.
- [3] *Hasiči ze Stonovy: Co je požár a jeho třídy* [online]. © 2008 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://sdh-stonava.webnode.cz/co-je-pozar-a-jeho-tridy/>.
- [4] HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. Vyd. 2., opr. Praha: Portál, 2006, 583 s. ISBN 80-736-7123-9.
- [5] Historie: Povodeň 2002- fotografie. *Štěpánov nad Svratkou* [online]. 2002 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.stepanovnadsvratkou.cz/h_povoden2002.htm.
- [6] Historie: Povodeň 2002. *Štěpánov nad Svratkou* [online]. 2002 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.stepanovnadsvratkou.cz/h_povoden2002.htm.
- [7] Kraj: Charakteristika kraje. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Jihlavě* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje.
- [8] Kraj: Mezikrajové srovnání 2012. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Jihlavě* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/mezikrajove_srovnani_2012.
- [9] KRAJSKÝ ÚŘAD KRAJE VYSOČINA. *Profil Kraje Vysočina*. Jihlava, 2012, 167 s.
- [10] Krizové řízení: Důležité dokumenty a odkazy. *Oficiální stránky Města Vlašim* [online]. 2011 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://www.mesto-vlasim.cz/krizova-rizeni/>.
- [11] LINHART, P., ROUDNÝ, R. *Ochrana obyvatelstva a terorismus*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, 238 s. Distanční opora. ISBN 978-807-3951-658.
- [12] LUKÁŠKOVÁ, L. *Krizový management České Republiky*. *Veřejná správa*. 2004, č. 35. Dostupné z: http://www.scss.sk/cd_apvv_lpp_0384_09_2011/METODICK%C3%81%20PODPORA%20Z%20INTERNETU/KR%C3%8DZOV%C3%9D%20MANA%C5%BDMENT/%C4%8Casopis%20Ve%C5%99ejn%C3%A1%20spr%C3%A1va%20-

%20jedin%C3%BD%20%C4%8Desk%C3%BD%20t%C3%BDden%C3%ADk%20pro
%20st%C3%A1tn%C3%AD%20spr%C3%A1vu%20a%20samospr%C3%A1vu.html.

- [13] LUKÁŠKOVÁ, L. Ochrana obyvatelstva na příkladu okresu Žďár nad Sázavou: Výsledky šetření. *Veřejná správa*. 2004, č. 35, s. 5-8. ISSN 1213-6581.
- [14] MARTÍNEK, B. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: příručka pro učitele základních a středních škol*. Vyd. 2., opr. a rozš. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003, 119 s. ISBN 80-866-4008-6.
- [15] Mimořádné události: Civilizační mimořádné události. *Záchranný kruh* [online]. © 2009 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: http://www.zachranny-kruh.cz/mimoradne_udalosti/civilizacni_mimoradne_udalosti.html.
- [16] MOSTIŠTĚ. Zápis z jednání pracovní skupiny „Mostiště“. Motiště, 2.11.2005. Dostupné z: https://www.google.com/url?q=http://www.kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx%3Fid_org%3D450008%26id_dokumenty%3D4004204&sa=U&ei=l1dTUZ2ZJeqN7Qajg4AQ&ved=0CAkQFjAB&client=internal-uds-cse&usg=AFQjCNG16kLC9Xk2yDYrkqpQDI_Q3gjWGQ.
- [17] MURÁRIK, J. BEZPEČNOSTNÍ RADA KRAJE VYSOČINA. Závěrečná zpráva o hodnocení krizové situace na VD Mostiště. Jihlava, 2006. Dostupné z: https://www.google.com/url?q=http://www.kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx%3Fid_org%3D450008%26id_dokumenty%3D4004121&sa=U&ei=NFVTUYKXK9KM7AaRh4HAAG&ved=0CAcQFjAA&client=internal-uds-cse&usg=AFQjCNECyFFu8X1O20sOk2topq7-sHS38A.
- [18] MZe ČR: Oprava hráze vodního díla Mostiště a její finanční zabezpečení. *Ekolist.cz (Praha)* [online]. 2005 [cit. 2013-04-04]. ISSN 1802-9019. Dostupné z: <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/tiskove-zpravy/oprava-hraze-vodniho-dila-mostiste-a-jeji-financni-zabezpeceni>.
- [19] Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: Ukrytí obyvatelstva. *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje* [online]. © 2010 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.firebrno.cz/ukryti>.
- [20] Ochrana obyvatelstva: Co má obsahovat evakuační zavazadlo?. *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje* [online]. © 2010 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci/co-ma-obsahovat-evakuacni-zavazadlo>.

- [21] Ochrana obyvatelstva: Evakuace. *Kraj Vysočina Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hzs-kraje-vysocina-menu-ochrana-obyvatelstva-evakuace--evakuace.aspx>.
- [22] Ochrana obyvatelstva: Varování obyvatelstva v České republice. GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/varovani-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>.
- [23] Okresy. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Jihlavě* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/okresy>.
- [24] Okresy: Charakteristika okresu Žďár nad Sázavou. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Jihlavě* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_zdar_nad_sazavou.
- [25] PACINDA, Š., PIVOVARNÍK, J. *Kolektivní ochrana obyvatelstva*. Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 118 s. ISBN 978-80-86640-67-9.
- [26] Pojmy: Individuální ochrana. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/pojmy-individualni-ochrana.aspx>.
- [27] PROCHÁZKOVÁ, D. *Krizové řízení*. Praha: MV- generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2004. ISBN 80-86640-30-2.
- [28] Příloha zpravodaj - Ochrana obyvatelstva. *Matrix-2012.cz* [online]. © 2013 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://www.matrix-2012.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=135:ochrana-obyvatelstva&catid=68:co-lanky&Itemid=362.
- [29] *Řešení mimořádných událostí a krizových situací: Příručka pro starosty obcí a referenty prevence Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska* [online]. první. 2006 [cit. 2012-11-07]. ISBN 80-86640-64-7. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/udalosti/prirucky/obce/reseni_mu.pdf.
- [30] SMEJKAL, V. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2010, 354 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3051-6.

- [31] Statistická ročenka Kraje Vysočina 2012: Kriminalita, nehody. *Český statistický úřad: Krajská Správa ČSÚ v Jihlavě* [online]. © 2013 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajkapitola/631011-12-r_2012-24.
- [32] ŠILHÁNEK, B., DVOŘÁK, J. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003, 176 s. ISBN 80-866-4012-4.
- [33] Štěpánov nad Svratkou, okres Žďár nad Sázavou: Povodeň 2002. *Mapy.cz* [online]. © 2011 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.mapy.cz/#x=16.364206&y=49.504686&z=12&d=muni_5262_1&t=s.
- [34] Varování obyvatelstva. *Kraj Vysočina: Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hzs-kraje-vysocina-menu-ochrana-obyvatelstva-varovani-obyvatelstva--varovani-obyvatelstva.aspx>.
- [35] Varování: Ochrana obyvatelstva. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/varovani.aspx>.
- [36] Varování: Varovný signál. *Záchranný kruh* [online]. © 2009 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: http://www.zachranny-kruh.cz/varovani_signaly_vystrahy/varovny_signal.html.
- [37] Varování: Způsoby varování. *Záchranný kruh* [online]. © 2009 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: http://www.zachranny-kruh.cz/varovani_signaly_vystrahy/zpusoby_varovani.html.
- [38] Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- [39] *Zásady chování obyvatelstva při mimořádných situacích*. Město Ivančice, 2006. Dostupné z: http://www.ivancice.cz/muiv_docs/krizove_rizeni/prirucka_ivancice.pdf.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A : KRIZOVÉ STAVY	71
PŘÍLOHA B: SKUPINY EVAKUAČNÍHO ZAVAZADLA	72
PŘÍLOHA C: ŠKODY ZPŮSOBENÉ POVODNÍ (ŠTĚPÁNOV NAD SVRATKOU).....	73
PŘÍLOHA D: ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O HODNOCENÍ KRIZOVÉ SITUACE.....	74
PŘÍLOHA E: DOTAZNÍK	76

PŘÍLOHA A : KRIZOVÉ STAVY

Tabulka 1: Krizové stavy

Název krizového stavu	Právní předpis	Vyhlašující orgán	Důvod	Území	Doba trvání
STAV NEBEZPEČÍ	Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)	Hejtman kraje, primátor hl. m. Prahy	V případě živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie aj., kdy jsou ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, vnitřní pořádek a veřejný pořádek, kdy nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek IZS.	celý kraj, část kraje	nejvýše 30 dnů (prodloužení se souhlasem vlády)
NOUZOVÝ STAV	Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., čl. 5 a 6	Vláda (předseda vlády)	Výskyt pohrom (živelních, technologických- např. průmyslových havárií, ekologických nebo jiných- epidemií, ekonomických problémů, teroristických útoků apod.), které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví lidí, majetkové hodnoty, vnitřní pořádek a bezpečnost ve státě.	celý stát, omezené území státu	nejdéle 30 dnů
STAV OHROŽENÍ STÁTU	Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., čl. 7	Parlament na návrh vlády	V případě ohrožení svrchovanosti státu nebo území celistvosti státu anebo jeho demokratické základny.	celý stát, omezené území státu	není omezeno
VÁLEČNÝ STAV	Ústavní zákon č.1/1993 Sb. (Ústava ČR), čl. 43 Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, čl. 2	Parlament	ČR je napadena, nebo jestliže je třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.	celý stát	není omezena

Zdroj: upraveno podle[27]

PŘÍLOHA C: ŠKODY ZPŮSOBENÉ POVODNÍ (ŠTĚPÁNOV NAD SVRATKOU)

Obrázek 5: Škody způsobené povodní

Zdroj:[5]

Obrázek 6: Škody způsobené povodní

Zdroj:[5]

Obrázek 7: Škody na silnici č. 19

Zdroj:[5]

PŘÍLOHA D: ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O HODNOCENÍ KRIZOVÉ SITUACE

(i) BRK-03-2006-02P

Článek II. Závěrečná zpráva o hodnocení krizové situace na VD Mostiště,

pro: jednání bezpečnostní rady kraje č. 03/2005 dne 13. 10. 2006

zpracoval: J. Murárik

předkládá: J. Murárik

Popis problému:

Na počátku roku 2005 nastala komplikovaná situace na vodním díle Mostiště (dále VD Mostiště) v kraji Vysočina na území okresu Žďár nad Sázavou.

Po zjištění nadměrného průsaku tělesa hráze VD Mostiště byly sondážním průzkumem zjištěny poruchy těsnícího jílového jádra hráze v jejím pravobřežním zavázání a bylo rozhodnuto o nutnosti její celkové opravy. Jako nejvhodnější varianta opravy byla zvolena relativně nová metoda tryskové injektáže, která se u sypané přehradní hrázi aplikovala poprvé v České republice. Z důvodu ochrany tělesa hráze byl vyřezán v bočním přelivu bezpečnostní otvor, omezující v případě extrémní povodně možnost nastoupání hladiny vody v nádrži na kritické místo defektu v těsnícím jádře hráze. Vodní dílo je významnou zásobárnou povrchové vody sloužící po úpravě k zásobování cca 70 000 obyvatel okresů Žďár nad Sázavou a Třebíč pitnou vodou. Z bezpečnostních důvodů (ochrana vodního díla pro případ povodňové situace) musela být razantně snížena hladina vody v nádrži, což nepříznivě ovlivnilo kvalitu surové vody a značně ztížilo výrobu vody pitné.

Pro hodnocení vývoje situace na VD Mostiště včetně přípravy návrhu na její řešení ustanovil hejtman kraje pracovní skupinu sestavenou ze zástupců kraje, krajského úřadu, složek integrovaného záchranného systému a odborníků. Pracovní skupina zasedla pravidelně každý měsíc od března 2005 a průběžně informovala hejtmana kraje o stavu hráze a bezpečnosti obyvatelstva a návrzích na řešení havarijní situace.

V průběhu měsíce května a června pracovní skupina, opíraje se o znalecké posudky Povodí Moravy s.p., odborníky technicko-bezpečnostního dohledu, vyjádření projektanta opravy hráze a dalších uznávaných autorit z oblasti vodních děl, dospěla po pečlivém zhodnocení situace k názoru, že hráz VD Mostiště není bezpečná a ve stavu, v kterém se nachází, představuje nebezpečí ohrožení životů, zdraví, majetku a životního prostředí možnostmi vzniku zvláštní povodně spočívající v porušení hráze.

Rovněž bylo konstatováno, že situaci na VD Mostiště není možné účinně řešit běžnou činností správních úřadů a složek integrovaného záchranného systému. Běžná činnost správních úřadů nijak nemohla ovlivnit nutnost provedení sanace těsnění hráze VD Mostiště ještě v letošním roce před příchodem zimního období.

Na základě těchto skutečností byla přijata tato opatření:

- Na základě usnesení BRK 008/03/05BRK ze dne 20. 6. 2005 v souladu s § 3 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., vyhlásil hejtman kraje v uvedené lokalitě stav nebezpečí s cílem neodkladně realizovat opatření pro uvedení díla do bezpečného stavu a co nejdříve obnovit jeho plnou provozuschopnost. Stav nebezpečí byl vyhlášen od 20. 6. do 19. 7. a následně se souhlasem vlády prodloužen do 18. 7.
- Usnesením BRK 010/05/05/BRK ze dne 4. 8. 2005 bylo doporučeno, vzhledem k vývoji na VD, stav nebezpečí neprodlužovat avšak v souladu s § 21 odst. 2 písm. f) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., povodňovým a krizovým orgánům obcí Velké Meziříčí a Vídeň ponechat v platnosti již učiněná opatření v souvislosti se situací na vodním díle Mostiště a udržovat neustálou připravenost k přijímání opatření k zabezpečení ochrany životů, zdraví, majetku a životního prostředí na území, které může být ohroženo v souvislosti s poruchou vodního díla Mostiště do doby dokončení opravy hráze.
- Srlen 2006 Povodí Moravy, s.p. sdělilo aktuální údaje k postupu realizace neodkladných zabezpečovacích prací na opravě hráze VD Mostiště jejich dodavatelem tj. společností Soletanche ČR s.r.o. Praha. Bylo provedeno zařízení staveniště jak na pravém břehu nádrže, tak pod hrází VD Mostiště. Dále byly provedeny veškeré přípravné práce a zahájena stavební činnost na všech stavebních objektech (SO 01 – Sanace těsnícího jádra hráze /trysková injektáž/, SO 02 – Systém TBD, SO 03 – Venkovní zařízení TBD /patní drén/, SO 04 – Oprava potrubí surové vody, SO 05 – Dotěsnění).

- 15. 11. zástupci Povodí Moravy a.s., vodní díla – TBD a.s. fy. Aquatis sdělují stanovisko, že v obci Velké Meziříčí a Vídeň je možno ukončit platnosti již učiněných opatření v souvislosti se situací na vodním díle Mostišť a není nutno udržovat neustálou připravenost k přijímání opatření k zabezpečení ochrany životů, zdraví, majetku a životního prostředí na území, které bylo ohroženo v souvislosti s poruchou vodního díla Mostišť a stanoveno usnesením BRK 010/05/05/BRK
- dne 24. 11. BRK svým usnesením 016/06/05/BRK ruší usnesení 010/05/05/BRK
- od 2.12.2005 probíhá postupné napouštění nádrže a měření v rámci ověřovacího provozu VD Mostišť.
- prosinec 2005 dokončena modernizace úpravny vody Mostišť – flotační jednotky
- 7. 6. 2006 byla snižována hladina na kótu 474,40 (dosažena 9. 7.) a prováděna měření v rámci ověřovacího provozu VD Mostišť při odlehčení zátěže hráze
- Pro sledování průběhu ověřovacího provozu ustanovil vlastník VD Mostišť technickou komisi
- Závěr ověřovacího provozu:

Ustanovená technická komise se shodla, že nejsou známy skutečnosti, které by omezovaly provoz díla. Dosavadní výsledky ověřovacího provozu jsou hodnoceny celkově jako příznivé.

- Informace k II. etapě prací na VD Mostišť:

Projektová dokumentace II. etapy je zpracována. Řeší definitivní úpravy v koruně hráze, vytažení stávajícího těsnění na úroveň koruny hráze, provedení nové vozovky (zámková dlažba) i nového zábradlí na vzdušné straně hráze a opravu mostovky u spadiště bezpečnostního přelivu, osazení trvalých bodů pro měření a

pozorování, opravy vlnolamu na návodní straně včetně jeho přespárování). Realizace v současné době probíhá a ukončení je plánováno do 15. 10. 2006

- Závěr
 - současné době nejsou známy skutečnosti, které by omezovaly provoz vodního díla Mostišť
 - Kvalita surové vody v nádrži je podle VODÁRENSKÉ AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI, a.s. na stabilní úrovni odpovídající ročnímu období. Kvalita upravené vody vyhovuje ve všech ukazatelích požadavkům na jakost pitné vody. Zásobování obyvatelstva pitnou vodou je z tohoto zdroje plně zabezpečeno.
 - Pracovní skupina se shodla, že v současnosti není nutné přijímat zvláštní opatření na VD Mostišť.
 - Zasílání informačních svodek od VAS, a.s. a Povodí Moravy, s.p. vzhledem k vývoji situace bylo k 30. 6. ukončeno. Povodí Moravy, s.p. bude členy pracovní skupiny informovat o výsledcích ověřovacího provozu.
 - Pokud nedojde ke změně situace, tak se další jednání pracovní skupiny uskuteční předběžně 16. října 2006. V případě nutnosti bude jednání pracovní skupiny svoláno operativně.

Návrh řešení, zdůvodnění:

Stanoviska:

- i) Nebyla vyžádána

Návrh usnesení:

Bezpečnostní rada kraje

bere na vědomí

závěrečnou zprávu o hodnocení krizové situace na VD Mostišť dle materiálu BRK-03-2006-02P, BRK-03-2006-02Ppř 1, BRK-03-2006-02Ppř 2, BRK-03-2006-02Ppř 3

odpovědnost: členové BRK,

termín: 13. 10. 2006

Zdroj: [17]

PŘÍLOHA E: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Drdlová Hana, jsem studentkou třetího ročníku bakalářského oboru Management ochrany podniku a společnosti, Univerzita Pardubice. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, který mi pomůže zrealizovat bakalářskou práci na téma Připravenost obyvatelstva na mimořádné události. Vámi zvolené odpovědi zakroužkujte.

Jste:

- a) muž
- b) žena

Jaké je Vaše vzdělání?

- a) základní
- b) výuční list
- c) středoškolské s maturitou
- d) vysokoškolské

Jaký je Váš věk?

- a) do 18 let
- b) 19 – 30 let
- c) 31 – 45 let
- d) 46 – 65 let
- e) 66 a více

Bydlíte v obci

- a) Do 1 000 obyvatel
- b) 1 000 – 5 000 obyvatel
- c) 5 000 – 20 000 obyvatel
- d) 20 000 – 50 000 obyvatel
- e) Více než 50 000 obyvatel

1) **Byl/a jste v průběhu studia na ZŠ/ SŠ/ VŠ seznámen/a s tím co je to mimořádná událost či krizová situace a jak se v těchto situacích chovat? Pokud ano, napište, zda k tomu došlo na ZŠ / SŠ / VŠ, případně v jakém předmětu jste s touto tematikou byl/a seznámen/a.**

- a) Ano
- b) Ne

2) **Věděli jste, že krizové situace (mimořádná událost, která již nelze řešit pouze komplexním působením složek IZS ani běžnou činností správních úřadů) řeší legislativa, tedy přímo zákon o krizovém řízení?**

- a) Ano, tento zákon znám.
- b) Ano. Myslel (a) jsem si to, ale zákon neznám.
- c) Ne. Netušil (a) jsem to.

3) **V roce 2002 a 2005 (blesková povodeň Štěpánov nad Svratkou, narušení vodního díla Mostišť) byl vyhlášen stav nebezpečí. Víte, kdo tento stav vyhlašuje?**

- a) parlament
- b) vláda
- c) hejtman kraje
- d) nevím

4) **Víte, kdo vyhlašuje jednotlivé krizové stavy? Spojte krizový stav s příslušným orgánem:**

Stav nebezpečí	Parlament
Nouzový stav	Vláda
Stav ohrožení státu	Hejtman kraje
Válečný stav	Parlament na návrh vlády

5) **U jaké mimořádné události je podle Vás největší předpoklad vzniku ve vašem blízkém okolí? Napište jednu mimořádnou událost.**

.....

6) **Dozvídali byste se rádi nové informace o postupech chování v případě nastalé mimořádné události/ krizové situace a o preventivní činnosti s ní spojenou?**

- a) Ano, zajímalo by mě to.
- b) Ano, ale nevím, jestli by mi to k něčemu bylo.
- c) Ne.

7) **Pokud ano, tak odkud byste se chtěli o problematice dozvídat?**

- a) televize
- b) rádio
- c) internet

- d) tištěná média
e) letáky
- f) propagační materiály
g) jiné (napíšte)

8) **Víte, jaké jsou druhy varovných signálů? Pokud ano, napište ty, které znáte.**

.....

9) **V případě ohrožení, poznáte jakou podobu má signál „Všeobecná výstraha“?**

- a) kolísavý tón sirény po dobu 140 vteřin
b) nepřerušovaný tón sirén po dobu 140 vteřin
c) přerušovaný tón po dobu 1 minuty
d) nepoznám

10) **Co uděláte, když uslyšíte varovný signál „Všeobecná výstraha“?**

- a) Neprodleně opustíte uzavřené prostory a vyhledáte pomoc.
b) Neprodleně se ukryjete, uzavřete okna a dveře a pustíte televizi či rádio.
c) Neprodleně se ukryjete, uzavřete okna a dveře a zatelefonujete na příslušná telefonní čísla (např. číslo 150,...).

11) **Jaké varování ohlašuje přerušovaný tón sirén po dobu 1 minuty?**

- a) akustická zkouška sirén
b) „všeobecná výstraha“
c) požární poplach
d) nevím

12) **Kdo rozhoduje o evakuaci?**

- a) starosta obce (krizový štáb)
b) prezident republiky
c) hejtman kraje
d) nevím

13) **Při opuštění bytu či domu v důsledku vzniku mimořádné či krizové situace (evakuace), víte, co by mělo obsahovat Vaše evakuační zavazadlo? Zakroužkujte správné odpovědi.**

a) základní trvanlivé potraviny	h) spací pytel, přikrývka	m) příbor, jídelní miska, nůž
b) cenné obrazy	i) přenosná televize	n) opalovací krém
c) bačkory	j) osobní doklady, peníze	o) jiné věci (napíšte)
d) přenosné rádio	k) jídelní servis	
e) cestovní varná konvice	l) toaletní a hygienické potřeby	
f) nádoba s pitnou vodou		
g) léky		

14) **V případě (chemické zamoření,...), že nemáte k dispozici prostředky individuální ochrany a musíte si chránit dýchací cesty a oči, co použijete?**

.....

15) **Víte nebo alespoň tušíte, kdo Vám v případě nutnosti poskytne ochranné pomůcky dýchacích cest („masky“)?**

- a) stát
b) musíte si je obstarat sami
c) městský či obecní úřad
d) nevím

16) **Víte, kde se nachází stálý ochranný kryt pro případ ukrytí?**

- a) Ano
b) Ne

17) **Jestliže odpovíte ANO, napište: Kde se tento úkryt nachází?**

.....

Děkuji za Váš čas, který jste obětovali na vyplnění tohoto dotazníku.